

IZBA CYWILNA

Biuletyn Sądu Najwyższego

2021

3

Redakcja
Jacek Gudowski
Karol Weitz
Maciej Machowski

Współpraca

Agata Dimmich, Piotr Frątczak
Katarzyna Gębala, Magdalena Kuchnio
Magdalena Lenik, Paulina Lewandowska
Kamila Lipińska, Radosław Nowaczewski
Anna Tomasiuk, Arkadiusz Turczyn
Jakub Turczyn, Konrad Wróblewski

przy udziale

Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o.
01-208 Warszawa, ul. Przyokopowa 33
www.wolterskluwer.pl

infolinia: 801 044 545
tel. 22 535 82 03
e-mail: handel@wolterskluwer.pl

UCHWAŁY

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Okręgowy w Krakowie postanowieniem z dnia 10 grudnia 2019 r., II Ca 1586/18, zagadnienia prawnego:

„Czy rozpoznanie sprawy w postępowaniu apelacyjnym przez skład trzyosobowy, w którym jednego członków składu, niebędącego referentem, nie wyłonionego w drodze losowania – wyznaczonego przez przewodniczącego wydziału, a przebywającego na planowanym urlopie wypoczynkowym, zgłoszonym do planu urlopów przed wyznaczeniem rozprawy apelacyjnej, zastępuje wyznaczony przez przewodniczącego wydziału zastępca, o jakim mowa w § 72 ust. 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości Regulamin wewnętrznego urzędowania sądów powszechnych stanowi naruszenie zasady niezmienności składu wynikającej z art. 47b § 1 i 2 ustawy o ustroju sądów powszechnych i w konsekwencji prowadzi do nieważności postępowania z powodu rozpoznania sprawy przez skład orzekający sprzeczny z przepisami prawa (art. 379 pkt 4 k.p.c.)?”

podjął uchwałę:

Naruszenie zasady niezmienności składu sądu wyznaczonego do rozpoznania apelacji, polegające na bezpodstawnym wyznaczeniu zastępcy sędziego niebędącego referentem, może powodować sprzeczność składu sądu orzekającego z przepisami prawa (art. 379 pkt 4 k.p.c.).

(uchwała z dnia 16 lutego 2021 r., III CZP 9/20, D. Zawistowski, A. Owczarek, R. Trzaskowski)

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Okręgowy w Warszawie postanowieniem z dnia 11 grudnia 2019 r., V Ca 1552/19, zagadnienia prawnego:

„Czy w świetle art. 405 k.c. i art. 409 k.c., w przypadku uznania umowy kredytu indeksowanego za nieważną na skutek zawarcia w niej klauzul abuzywnych, gdy bezpodstawne wzbogacenie ma miejsce po obu stronach umowy, kredytobiorca może skutecznie domagać się od banku zwrotu świadczenia w postaci rat kapitałowo-odsetkowych zapłaconych w walucie polskiej lub w walucie obcej, w sytuacji gdy nie doszło do zwrotu przez kredytobiorcę wypłaconej przez bank kwoty kredytu w nominalnej wysokości?”

podjął uchwałę:

Stronie, która w wykonaniu umowy kredytu dotkniętej nieważnością spłacała kredyt, przysługuje roszczenie o zwrot spłaconych środków pieniężnych jako świadczenia nienależnego (art. 410 § 1 w związku z art. 405 k.c.) niezależnie od tego, czy i w jakim zakresie jest dłużnikiem banku z tytułu zwrotu nienależnie otrzymanej kwoty kredytu.

(uchwała z dnia 16 lutego 2021 r., III CZP 11/20, D. Zawistowski, A. Owczarek, R. Trzaskowski)

*

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Okręgowy w Rzeszowie postanowieniem z dnia 8 stycznia 2020 r., VI Ga 3/20, zagadnienia prawnego:

„Czy wniosek o zwolnienie od kosztów sądowych zawarty w apelacji podlega rozpoznaniu przez sąd pierwszej czy drugiej instancji, a jeśli przez sąd drugiej instancji, czy na postanowienie to służy zażalenie i do którego sądu: do innego składu sądu drugiej instancji czy sądu przełożonego nad sądem drugiej instancji?”

podjął uchwałę:

Wniosek o zwolnienie od kosztów sądowych złożony z apelacją rozpoznaje sąd drugiej instancji.

(uchwała z dnia 18 lutego 2021 r., III CZP 14/20, G. Misiurek, P. Grzegorzyc, M. Kocon)

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Apelacyjny w Warszawie z dnia 21 grudnia 2018 r., V ACa 594/17, zagadnienia prawnego:

„Czy spółce akcyjnej powstałej w wyniku połączenia spółek kapitałowych, w tym skomercjalizowanego przedsiębiorstwa państwowego, przysługuje na podstawie art. 207 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami roszczenie o ustanowienie użytkowania wieczystego gruntu jednostki samorządu terytorialnego, jeżeli posiadaczem nieruchomości zarówno na dzień 5 grudnia 1990 r., jak i 1 stycznia 1998 r. było to przedsiębiorstwo państwowe, które ponadto, przed komercjalizacją i przed wejściem w życie ustawy z 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami, skierowało do gminy stosowny wniosek o ustanowienie prawa użytkowania wieczystego, a spółka akcyjna kontynuuje posiadanie nieruchomości?”

podjął uchwałę:

Spółce akcyjnej powstałej w wyniku połączenia spółek kapitałowych, w tym skomercjalizowanego przedsiębiorstwa państwowego, przysługuje na podstawie art. 207 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (jedn. tekst: Dz.U. z 2020 r., poz. 1990) roszczenie o ustanowienie użytkowania wieczystego gruntu jednostki samorządu terytorialnego, jeżeli posiadaczem nieruchomości zarówno na dzień 5 grudnia 1990 r., jak i 1 stycznia 1998 r. było to przedsiębiorstwo państwowe, które ponadto, przed komercjalizacją i przed wejściem w życie ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami, skierowało do gminy wniosek o ustanowienie prawa użytkowania wieczystego, a spółka akcyjna kontynuuje posiadanie nieruchomości.

(uchwała z dnia 18 lutego 2021 r., III CZP 15/20, G. Misiurek, P. Grzegorzczak, M. Kocon)

*

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Apelacyjny w Warszawie z dnia 6 grudnia 2019 r., I ACa 53/19, zagadnienia prawnego:

„Czy dochodzenie naprawienia szkody przez wykonawcę, którego oferta nie została wybrana wskutek naruszenia przez zamawiającego przepisów ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. – Prawo zamówień publicznych (jedn. tekst: Dz.U. z 2019 r., poz. 1843) wymaga uprzedniego stwierdzenia naruszenia przepisów tej ustawy prawomocnym orzeczeniem Krajowej Izby Odwoławczej lub prawomocnym orzeczeniem sądu wydanym po rozpoznaniu skargi na orzeczenie Krajowej Izby Odwoławczej?”

podjął uchwałę:

Dochodzenie naprawienia szkody przez wykonawcę, którego oferta nie została wybrana wskutek naruszenia przez zamawiającego przepisów ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. Prawo zamówień publicznych (jedn. tekst: Dz.U. z 2019 r., poz. 1843) nie wymaga uprzedniego stwierdzenia naruszenia przepisów tej ustawy prawomocnym orzeczeniem Krajowej Izby Odwoławczej lub prawomocnym orzeczeniem sądu wydanym po rozpoznaniu skargi na orzeczenie Krajowej Izby Odwoławczej.

(uchwała z dnia 25 lutego 2021 r., III CZP 16/20, M. Romańska, K. Strzelczyk, M. Szulc)

*

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Okręgowy w Poznaniu z dnia 19 grudnia 2019 r., XV Cz 2215/19, zagadnienia prawnego:

„Czy w aktualnie obowiązującym stanie prawnym zażalenie na postanowienie w przedmiocie nakazania zapłaty oznaczonej sumy pieniężnej osobie niewykonującej obowiązków wynikających z orzeczenia w przedmiocie kontaktów z dzieckiem rozpoznaje inny skład sądu pierwszej instancji czy sąd drugiej instancji?”

podjął uchwałę:

W stanie prawnym wprowadzonym przez ustawę z dnia 4 lipca 2019 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2019 r., poz. 1469 ze zm.) zażala-

lenie na postanowienie sądu pierwszej instancji przewidziane w art. 598¹⁶ § 3 k.p.c. przysługuje do sądu drugiej instancji.

(uchwała z dnia 25 lutego 2021 r., III CZP 17/20, M. Romańska, K. Strzelczyk, M. Szulc)

*

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Okręgowy w Szczecinie z dnia 27 stycznia 2020 r., II Ca 1819/19, zagadnienia prawnego:

„W jakim trybie sąd okręgowy winien rozpoznać apelację wniesioną po dniu 7 listopada 2019 roku w sprawie o świadczenie nie przekraczające 20 000 zł, która nie została rozpoznana przez sąd rejonowy w postępowaniu uproszczonym?”

podjął uchwałę:

Wniesioną po wejściu w życie ustawy z dnia 4 lipca 2019 r. o zmianie ustawy– Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2019 r., poz. 1469 ze zm.) apelację od wyroku wydanego przed wejściem w życie tej ustawy w sprawie, która według dotychczasowych przepisów nie podlegała rozpoznaniu w postępowaniu uproszczonym, sąd odwoławczy rozpoznaje według przepisów kodeksu postępowania cywilnego o postępowaniu uproszczonym, w brzmieniu nadanym tą ustawą, jeśli w świetle nowych przepisów do tego rodzaju sprawy mają zastosowanie przepisy o postępowaniu uproszczonym.

(uchwała z dnia 26 lutego 2021 r., III CZP 19/20, W. Pawlak, K. Pietrzykowski, R. Trzaskowski)

*

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Okręgowy w Szczecinie z dnia 24 stycznia 2020 r., II Cz 1939/19, zagadnienia prawnego:

„Czy w razie umorzenia po dniu 1 stycznia 2019 r. postępowania egzekucyjnego, które zostało wszczęte przed tym dniem, komornik pobiera

od wierzyciela, którym jest Skarb Państwa opłatę w wysokości 150 złotych, określoną w art. 29 ust. 4 ustawy z dnia 28 lutego 2018 r. o kosztach komorniczych (Dz.U. z 2019 r., poz. 2363)?”

podjął uchwałę:

Od wierzyciela – Skarbu Państwa nie pobiera się opłaty, o której mowa w art. 29 ust. 4 ustawy z dnia 28 lutego 2018 r. o kosztach komorniczych (jedn. tekst: Dz.U. z 2021 r., poz. 210), także w sprawach wszczętych i niezakończonych przed dniem 1 stycznia 2019 r.).

(uchwała z dnia 26 lutego 2021 r., III CZP 20/20, W. Pawlak, K. Pietrzykowski, R. Trzaskowski)

*

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Okręgowy w Tarnowie z dnia 17 grudnia 2019 r., I Ca 562/19, zagadnienia prawnego:

„Czy obciążenie służebnością drogi koniecznej – przejazdu i przechodu – nieruchomości zlokalizowanej na obszarze wpisanego do rejestru zabytków układu urbanistycznego wymaga uprzedniego uzyskania pozwolenia wojewódzkiego konserwatora zabytków w trybie art. 36 ust. 1 pkt 9 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (jedn. tekst: Dz.U. z 2018 r., poz. 2067)?”

podjął uchwałę:

Samo ustanowienie służebności drogi koniecznej (art. 145 k.c.) nie oznacza zmiany przeznaczenia zabytku wpisanego do rejestru lub sposobu korzystania z tego zabytku w rozumieniu art. 36 ust. 1 pkt 9 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (jedn. tekst: Dz.U. z 2020 r., poz. 282 ze zm.).

(uchwała z dnia 26 lutego 2021 r., III CZP 21/20, W. Pawlak, K. Pietrzykowski, R. Trzaskowski)

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Rejonowy dla Łodzi – Śródmieścia w Łodzi postanowieniem z dnia 24 lutego 2020 r., II 1 Co 8004/19, zagadnienia prawnego:

„Czy postanowienie sądu co do nadania klauzuli wykonalności jest postanowieniem kończącym postępowanie w sprawie w rozumieniu art. 394 § 1 w brzmieniu obowiązującym od dnia 7 listopada 2019 r. w związku z art. 795 § 1 i art. 13 § 2 k.p.c.?”

podjął uchwałę:

Zażalenie na postanowienie sądu pierwszej instancji co do nadania klauzuli wykonalności (art. 795 § 1 k.p.c.), wniesione po wejściu w życie ustawy z dnia 4 lipca 2019 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2019 r., poz. 1469 ze zm.), rozpoznaje sąd, który wydał zaskarżone postanowienie, w składzie trzech sędziów (art. 767⁴ § 11 k.p.c.).

(uchwała z dnia 26 lutego 2021 r., III CZP 22/20, W. Pawlak, K. Pietrzykowski, R. Trzaskowski)

*

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Okręgowy w Łodzi postanowieniem z dnia 9 stycznia 2020 r., III Ca 1614/19, zagadnienia prawnego:

„Czy zakaz po otwarciu przyspieszonego postępowania układowego obciążania składników majątku dłużnika hipoteką w celu zabezpieczenia wierzytelności powstałej przed otwarciem przyspieszonego postępowania układowego określony przepisem art. 246 ust. 1 ustawy z dnia 15 maja 2015 r. –Prawo restrukturyzacyjne (jedn. tekst: Dz.U. z 2017 r., poz. 1508 ze zm.) ma zastosowanie także do hipoteki przymusowej ustanowionej jako zabezpieczenie roszczeń w trybie art. 730 i 730¹ k.p.c.?”

podjął uchwałę:

Zakaz obciążania składników majątku dłużnika hipoteką po otwarciu przyspieszonego postępowania układowego, wynikający

z art. 246 ust. 1 ustawy z dnia 15 maja 2015 r. – Prawo restrukturyzacyjne (jedn. tekst: Dz.U. z 2020 r., poz. 814 ze zm.), ma zastosowanie także do hipoteki przymusowej.

(uchwała z dnia 26 lutego 2021 r., III CZP 23/20, W. Pawlak, K. Pietrzykowski, R. Trzaskowski)

*

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Okręgowy w Gliwicach postanowieniem z dnia 28 listopada 2019 r., III Ca 31/19, zagadnienia prawnego:

„Czy w sytuacji, gdy treść testamentu własnoręcznego nie pozwala na ustalenie kręgu osób powołanych przez spadkodawcę do spadku, gdyż wskazano w nim jako spadkobierców przyjaciół spadkodawcy (mężczyzn z bliżej nieokreślonego zdjęcia), możliwe jest dociekanie woli osoby sporządzającej testament w oparciu o zeznania świadków lub samej zainteresowanej dziedziczeniem?”

podjął uchwałę:

Wykładni testamentu należy dokonywać z uwzględnieniem okoliczności jego sporządzenia, które mogą być ustalane z wykorzystaniem, wszelkich środków dowodowych.

(uchwała z dnia 26 lutego 2021 r., III CZP 24/20, W. Pawlak, K. Pietrzykowski, R. Trzaskowski)

*

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Okręgowy w Gdańsku postanowieniem z dnia 7 stycznia 2020 r., III Ca 723/1, zagadnienia prawnego:

„Czy osobie nabywającej od dłużnika własnościowe spółdzielcze prawo do lokalu mieszkalnego po jego zajęciu w postępowaniu egzekucyjnym przysługuje skuteczne roszczenie windykacyjne przeciwko osobie, która zawarła umowę sprzedaży tego prawa z nabywcą licytacyjnym, legitymującym się formalnie prawomocnym postanowieniem o przysądzeniu, w sytuacji, gdy brak było podstawy do stwierdzenia pra-

womocności tego orzeczenia, które zostało następnie uchylone, zaś dla lokalu nie założono księgi wieczystej?”

odmówił podjęcia uchwały.

(postanowienie z dnia 18 lutego 2021 r., III CZP 13/20, G. Misiurek, P. Grzegorzczak, M. Kocon)

*

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Okręgowy w Rzeszowie postanowieniem z dnia 17 stycznia 2020 r., VI Gz 14/20, zagadnienia prawnego:

„1. Czy «rozpoznanie środków odwoławczych» w rozumieniu art. 9 ust. 4 ustawy z dnia 4 lipca 2019 r. o zmianie ustawy – kodeks postępowania cywilnego... (Dz.U. z 2019 r., poz. 1469) oznacza tylko ich merytoryczną ocenę, czy również formalno-fiskalną, kończącą się odrzuceniem środka odwoławczego wobec jego braków formalno-fiskalnych?

2. czy zażalenie wniesione po dniu 6 listopada 2019 r. na postanowienie sądu pierwszej instancji wydane po tym dniu o odrzuceniu apelacji, wniesionej przed dniem 7 listopada 2019 r. wywołuje konieczność stosowania przepisów dotyczących uzasadnienia tego postanowienia, a także sposobu i terminu jego zaskarżenia obowiązujących przed dniem 7 listopada 2019 r. czy obecnie obowiązujących?

3. w przypadku uznania, iż zastosowanie znajdują obecnie obowiązujące przepisy w zakresie tylko sposobu i terminu zaskarżenia, czy zażalenie złożone na postanowienie w terminie tygodnia od doręczenia tego postanowienia podlega odrzuceniu jako niedopuszczalne z uwagi, iż strona skarżąca nie złożyła w terminie tygodnia wniosku o sporządzenie uzasadnienia postanowienia, nawet w sytuacji sporządzenia z urzędu uzasadnienia postanowienia wg poprzedniej procedury, a jeśli zażalenie to podlega odrzuceniu przez sąd drugiej instancji, to czy na postanowienie to służy zażalenie do innego składu sądu drugiej instancji?”

odmówił podjęcia uchwały.

(postanowienie z dnia 25 lutego 2021 r., III CZP 18/20, M. Romańska, K. Strzelczyk, M. Szulc)

ZAGADNIENIA PRAWNE PRZEDSTAWIONE DO ROZSTRZYgniĘCIA

III CZP 5/21

„Czy do wskazanego na podstawie art. 25 ust. 1 zdanie drugie ustawy z dnia 4 lutego 2011 r. – Prawo prywatne międzynarodowe (jedn. tekst: Dz.U. z 2015 r., poz. 792) statutu formy pełnomocnictwa udzielonego w stanie Illinois (USA) do przeniesienia własności nieruchomości położonej w Polsce należy udział świadka, potwierdzającego czynność mocodawcy własnym podpisem?”

(postanowienie Sądu Okręgowego w Kielcach z dnia 25 listopada 2020 r., II Ca 704/20, M. Broda, B. Pniewski, M. Wrona-Zawada)

W rozpoznawanej sprawie pełnomocnictwa do dokonania umownego zniesienia współwłasności nieruchomości położonej w Polsce zostało udzielone przez uczestniczkę w formie pisemnej, a następnie potwierdzone przez notariusza publicznego (*notary public*). Istniejący obiektywnie związek tej czynności prawnej z więcej niż jednym państwem skłonił Sąd Okręgowy do poszukiwania na podstawie norm kolizyjnych prawa prywatnego międzynarodowego (art. 1 p.p.m.) prawa właściwego do dokonania oceny, czy zostały spełnione wymagania w zakresie formy tej czynności.

Akt notarialny zawierający oświadczenie o ustanowieniu pełnomocnika dotyczący przeniesienia własności nieruchomości położonej w Polsce sporządzony za granicą przez zagranicznego notariusza nie ma mocy prawnej aktu notarialnego w znaczeniu jakie temu dokumentowi nadają przepisy prawa polskiego (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia

8 stycznia 2004 r., I CK 39/03, OSNC 2005, nr 2, poz. 33). Podkreśla się, że dokumenty sporządzone przez te osoby mogą być co najwyżej uznane za dokumenty prywatne z podpisem urzędowo poświadczonym, nie zaś za akty notarialne.

Sad Okręgowy wskazał, że dołączone do wniosku pełnomocnictwo nie spełnia przewidzianego w prawie polskim wymagania formy aktu notarialnego. Czynność *public notary* ograniczyła się do poświadczenia autentyczności podpisu mocodawcy, nie można zatem przyjąć, że sporządziła ona akt notarialny zawierający niezbędne elementy określone przez art. 92 Prawa o notariacie.

Zdaniem Sądu drugiej instancji, sporne jest przede wszystkim zagadnienie prawa właściwego do dokonania kwalifikacji samego pojęcia „forma czynności prawnej”, użytego w art. 25 p.p.m. Określenie to nie zostało zdefiniowane przez polskiego ustawodawcę ani w prawie merytorycznym, ani kolizyjnym. Przy dokonywaniu zabiegów kwalifikacyjnych służących wyjaśnieniu określonych pojęć występujących we wskazanej normie kolizyjnej i umożliwiających dalszą ocenę kwalifikacyjną, postulowano posłużenie się prawem miejsca dokonania czynności (*lex loci actus*) lub prawem miejsca siedziby organu dokonującej kwalifikacji (*lex fori*). Niezależnie od przyjętej metody kwalifikacyjnej poza sporem pozostaje, że pojęcie formy oznacza wymagania dotyczące sposobu ucieleśnienia oświadczenia woli, będące koniecznym elementem składowym czynności prawnej. Przykładowo, obejmują one utrwalenie oświadczenia woli złożonego ustnie, wymaganie zachowania zwykłej lub kwalifikowanej formy pisemnej, opatrzenie pieczęcią dokumentu, na którym oświadczenie woli zostało utrwalone, wymaganie własnoręcznego podpisu, udział świadków przy dokonaniu czynności prawnej lub też udziału przy złożeniu lub utrwaleniu oświadczenia woli osoby urzędowej albo organu państwowego. W zasadzie nie podlega również większym wątpliwościom to, że nie zalicza się do nich zgody określonej osoby (organu) na dokonanie czynności oraz wymagania rejestracji czynności w odpowiednim rejestrze.

Osią sporu jest natomiast, czy do tych wymagań należy zaliczyć udział świadka przewidziany przez przepisy *Illinois Power of Attorney Act*, 755 ILCS 45, regulujące kwestie udzielania pełnomocnictw w stanie Illinois. Akt ten przewiduje dwa zasadnicze rodzaje pełnomocnictw w sprawach majątkowych, w tym dotyczących nieruchomości. Jeden obejmuje peł-

nomocnictwo udzielane zgodnie ze szczegółowo opisanym w ustawie wzorcem (*statutory property power* – art. III sekcja 3–3 lit. A) oraz udzielane z pominięciem tego wzorca pełnomocnictwo „pozaustawowe” (*non-statutory property power* – art. III sekcja 3–3 lit. B). Z brzmienia drugiego z tych przepisów wynika, że niezastosowanie ustalonego w ustawie wzorca nie powoduje nieważności pełnomocnictwa pozaustawowego, jeżeli spełnia ono minimalne wymagania. Pełnomocnictwo takie musi zostać udzielone przez mocodawcę oraz wskazywać pełnomocnika i jego uprawnienia; musi zawierać poświadczenie podpisu mocodawcy przez notariusza oraz zostać podpisane przez co najmniej jednego świadka obecnego przy złożeniu podpisu przez mocodawcę.

M.M.

*

III CZP 6/21

„Czy w przypadku:

a) stwierdzenia przez sąd nieważności umowy kredytu denominowanego lub indeksowanego w walucie obcej lub

b) uznania za niedozwolone postanowień umownych przewidujących indeksację kredytu do waluty obcej, gdzie po usunięciu z niej postanowień niedozwolonych umowa kredytu nie może być dalej wykonywana,

stronom umowy przysługują roszczenia, o których mowa w przepisie art. 410 § 2 k.c. w zw. z art. 405 k.c.?

W przypadku odpowiedzi pozytywnej na powyższe pytanie:

Czy świadczenia nienależne stronom powstają w wyniku:

**a) odpadnięcia podstawy prawnej (*conditio causa finita*), czy też
b) nieważności czynności prawnej zobowiązującej do świadczenia (*conditio sine causa*)?”**

*(wniosek Rzecznika Finansowego z dnia 19 października 2020 r.,
WBK.023.1.2020.EKD.KAD RF/171/2020)*

Rzecznik Finansowy wskazał, że stwierdzenie nieważności umowy indeksowanej powoduje obowiązek dokonania zwrotu wzajemnych świad-

czeń pomiędzy stronami umowy, stosownie do przepisów o bezpodstawnym wzbogaceniu. Skrytykował teorię salda, według której w razie upadku (nieważności) obustronnie wykonanej umowy wzajemnej należy uwzględniać saldo rozliczeń pomiędzy stronami i uwzględniać roszczenie tylko tej strony, która pozostaje wzbogacona, po uwzględnieniu wszystkich roszczeń stron. Uznał tę teorię za pozbawioną podstawy w obowiązujących przepisach prawa, ale przede wszystkim za niekorzystną i krzywdzącą dla konsumentów. Podkreślił, że Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 11 grudnia 2019 r., V CSK 382/18 (Glosa 2020, nr 4, s. 67) skrytykował teorię salda i uznał, że zgodnie z teorią dwóch kondykcji, opartej na art. 410 § 2 k.c., w takiej sytuacji każde roszczenie o wydanie korzyści należy traktować niezależnie, a ich kompensacja jest możliwa tylko w ramach instytucji potrącenia.

Odnosząc się do drugiego zagadnienia wnioskodawca zauważył, że w dotychczasowym orzecznictwie Sądu Najwyższego nie ustalono jednoznacznie, jaka jest właściwa sankcja cywilnoprawna i odpowiadająca jej postać powództwa sądowego w przypadku ustalenia, iż umowa kredytu – której stronami są konsument oraz bank – będąca podstawą świadczenia zawiera klauzule abuzywne.

Rzecznik Finansowy wskazał, że z art. 410 § 2 *in fine* k.c. wynika, iż świadczenie jest nienależne, jeżeli czynność prawna zobowiązująca do świadczenia była nieważna i nie stała się ważna po spełnieniu świadczenia (*condictio sine causa*). Zgodnie z utrwalonym w doktrynie poglądem, ta kondykcja odnosi się wyłącznie do sankcji bezwzględnej nieważności czynności prawnej; obejmuje te przypadki, w których czynność prawna była od początku bezwzględnie nieważna i nie istniała możliwość jej konwalidacji, np. czynność sprzeczna z prawem lub z zasadami współżycia społecznego (art. 58 § 1 i 3 k.c.). Rozważania te skłoniły Rzecznika Finansowego do wniosku, że przesłanki tej właśnie kondykcji zostają spełnione w przypadku spełnienia przez konsumenta świadczenia na rzecz banku na podstawie postanowienia umowy kredytu, które zostało uznane za niedozwolone (art. 385¹ § 1 zdanie pierwsze k.c.).

Wnioskodawca rozważał również, że w przypadku unieważnienia umowy kredytu indeksowanego do waluty obcej rozliczenie takiej umowy może odbywać się przez przepisy o nienależnym świadczeniu (*condictio causa finita* – art. 410 § 2 k.c.) ze skutkiem *ex tunc*. Zgodnie z tą kon-

cepcją, unieważnienie przesądza jednak dopiero sąd w orzeczeniu konstytutywnym, które unieważnia daną umowę, a roszczenie o zwrot nie należnego świadczenia ma charakter bezterminowy. W orzecznictwie prezentowany jest pogląd, że unieważnienie umowy przez sąd nie jest stwierdzeniem jej nieważności w rozumieniu art. 58 k.c., lecz unieważnieniem ze skutkiem konstytutywnym.

M.M.

*

III CZP 7/21

„Czy przy określaniu odpowiedzialności spadkobiercy na podstawie art. 998 § 1 k.c., należy mieć na względzie nadwyżkę przekraczającą wartość udziału spadkowego, który stanowi podstawę do obliczenia należnego uprawnionemu zachowku, tj. część spadku obliczoną na podstawie art. 931 § 1 k.c., czy nadwyżkę przekraczającą wartość zachowku spadkobiercy obciążonego zapisem, tj. część spadku obliczoną na podstawie ułamka uzyskanego na podstawie art. 991 § 1 k.c. (w obu przypadkach z uwzględnieniem art. 992 k.c.)?”

(postanowienie Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 29 lipca 2020 r., V ACa 360/19, E. Kaniok, B. Świerczakowski, E. Jończyk)

Przy posłużeniu się wykładnią językową art. 998 § 1 k.c. istotne okazuje się porównanie jego treści z treścią art. 999 k.c., który ogranicza odpowiedzialność za zapłatę zachowku do wysokości nadwyżki przekraczającej zachówek obowiązanego. Gdyby wolą racjonalnego ustawodawcy było ograniczenie odpowiedzialności za zapisy do wysokości nadwyżki przekraczającej wysokość zachowku, to art. 998 § 1 k.c. zostałby sformułowany tak samo jak art. 999 k.c. Zachówek jest instytucją uprzywilejowaną, chroniącą interesy najbliższej rodziny spadkodawcy niepowołanej do dziedziczenia, a także spełniającą funkcję ochronną z punktu widzenia socjalnego, motywowaną sprawiedliwością społeczną. Zapis natomiast stanowi przysporzenie pod tytułem darmym, korzystające w prawie cywilnym ze słabszej ochrony.

Sąd Apelacyjny zauważył jednak, że zasadniczą wadą takiej wykładni jest okoliczność, iż w praktyce, w zdecydowanej większości przypadków, wyłącza ona odpowiedzialność za zapisy w pierwszej grupie spadkodawców, z pogwałceniem woli spadkodawcy. Nawiązał też do uchwały Sądu Najwyższego z dnia 31 stycznia 2001 r., III CZP 50/00 (OSNC 2001, nr 7–8, poz. 99), z której wywiódł, że przy określaniu granic odpowiedzialności spadkobiercy na podstawie art. 998 § 1 k.c. należy mieć na względzie nadwyżkę przekraczającą wartość zachowku spadkobiercy obciążonego zapisem, więc część spadku obliczoną na podstawie ułamka uzyskanego na podstawie art. 991 § 1 k.c., a nie część spadku obliczoną na podstawie art. 931 k.c.

A.T.

*

III CZP 8/21

„Czy nabywca wierzytelności, po dokonaniu jej przelewu, na którego rzecz zasądzono prawomocnym orzeczeniem sądowym kwotę dochodzonego roszczenia oraz w tym samym orzeczeniu nałożono na jego przeciwnika obowiązek zwrotu kosztów procesu, jest w zakresie wierzytelności wynikającej z obowiązku zwrotu kosztów procesu wierzycielem pierwotnym w rozumieniu art. 29 ust. 5 pkt 3 lit. b ustawy o kosztach komorniczych?”

(postanowienie Sądu Rejonowego w Gnieźnie z dnia 11 grudnia 2020 r., I Co 187/20, M. Grzywacz)

Sąd Rejonowy zauważył, że przesłanką skorzystania ze zwolnienia od pobrania opłaty egzekucyjnej w przypadku podmiotu prowadzącego działalność finansową jest m.in. status wierzyciela pierwotnego i brak wcześniejszego obrotu wierzytelnością. Wskazał na dwa odmienne poglądy dotyczące tego, czy wierzyciela co do zasądzonych na jego rzecz kosztów procesu – gdy wierzytelność była uprzednio przedmiotem przelewu – należy uznać za wierzyciela pierwotnego w rozumieniu art. 29 ust. 5 pkt 3 lit. b ustawy z dnia 28 lutego 2018 r. o kosztach komorniczych (jedn. tekst: Dz.U. z 2021 r., poz. 210 – dalej: „u.k.k.”).

Analizując jedno ze stanowisk podał m.in., że do zakresu praw związanych z wierzytelnością zaliczyć należy uprawnienie do przymusowego dochodzenia należnego wierzytelowi świadczenia, które ma charakter procesowy; mieści się w nim również uprawnienie do zwrotu kosztów procesu. Uprawnienia te są właściwe dla wierzytelności z mocy przepisów prawa procesowego cywilnego, funkcjonalnie związanych z przepisami prawa materialnego, a łączyć je należy z zasadą, że cesjonariusz wstępuje w pozycję prawną cedenta, będąc wierzyicielem wtórnym. Odmawiając nabywcom wierzytelności przymiotu pierwotności co do kosztów postępowania sądowego podnosi się, że istnienie należności głównej jest koniecznym warunkiem powstania po stronie powoda wierzytelności z tytułu kosztów procesu.

Należność główna ma także decydujące znaczenie dla wysokości kosztów procesu i to należność główna – wraz z odsetkami, kosztami oraz innymi należnościami ubocznymi, z wyjątkiem kosztów zastępstwa prawnego i kosztów komorniczych należnych w postępowaniu egzekucyjnym – jest również podstawą obliczenia opłaty stosunkowej. Ma to świadczyć o ubocznym charakterze należności z tytułu kosztów procesu. Sąd wskazał również na celowościowy w tym przypadku aspekt art. 29 ust. 5 u.k.k., tj. to, że kształtowanie zachowań uczestników obrotu prawnego i gospodarczego przez rozwiązania fiskalne jest powszechnie stosowanym i zasadniczo dopuszczalnym instrumentem polityki państwa.

W ramach drugiego poglądu podniósł m.in., że należności z tytułu kosztów procesu stanowią odrębną od dochodzonej w takim postępowaniu należności materialnoprawnej. Zagadnienia kosztów postępowania sądowego znajdują podstawę w odrębnych regulacjach procesowych i prawnoustrojowych; w razie zasądzenia kosztów procesu na rzecz jednej ze stron, należności te stają się samoistnymi tytułami dłużnymi, względem których wierzyicielem pierwotnym jest ten podmiot, który wystąpił na drogę sądową przeciwko dłużnikowi. Zasądzanie świadczeń pieniężnych z tytułu omawianych kosztów odbywa się na innych zasadach niż zasądzanie świadczeń pieniężnych związanych z żądaniem zasadniczym, więc roszczenie o zwrot tych kosztów należy traktować jako roszczenie pozostające wobec zasadniczego roszczenia procesowego wyłącznie w stosunku akcesoryjności formalnej, a nie akcesoryjności

materialnej (por. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 31 stycznia 1996 r., III CZP 1/96, OSNC 1996, nr 4, poz. 57).

Wierzytelność z tytułu kosztów procesu powstaje dopiero w chwili jej zasądzenia i nie poprzedza jej istnienie stosunku zobowiązaniowego między dłużnikiem i wcześniejszym wierzycielem – cedentem. Skoro zatem wierzycielem pierwotnym jest podmiot, na rzecz którego powstała dana wierzytelność (pierwszy wierzyciel danej wierzytelności), to wierzycielem pierwotnym w zakresie wierzytelności o zwrot kosztów postępowania zasądzonych prawomocnym orzeczeniem sądowym jest podmiot, na którego rzecz koszty te zostały zasądzone. Na podstawie art. 509 § 2 k.c. na nabywcę wierzytelności nie przechodzi nawet istniejące już roszczenie o zwrot zasądzonych kosztów postępowania przysługujące zbywcy, zatem tym bardziej nie przechodzi na niego przyszłe roszczenie o zwrot kosztów ewentualnego postępowania sądowego mającego za przedmiot dochodzenie przelewanej wierzytelności. Wysokość tych kosztów nie jest też ściśle związana z wierzytelnością główną i może to zależeć od wielu okoliczności, np. tego, czy powód korzysta ze zwolnienia od kosztów sądowych.

W uzasadnieniu omawianego zagadnienia prawnego zwrócono też uwagę na aspekt fiskalny problemu, w szczególności na niepewność w zakresie sposobu naliczania i wartości wynagrodzenia prowizyjnego komorników, a w przypadku uprawomocnienia się orzeczenia sądu o zwrocie całości lub części uzyskanej opłaty egzekucyjnej – konieczność rozliczenia nadpłaty.

A.T.

*

III CZP 9/21

„Czy sąd orzekający w sprawie o stwierdzenie nabycia przez zasiedzenie ograniczonego prawa rzeczowego w postaci służebności przesyłu jest związany ustaleniami i oceną prawną, które zdecydowały o wydaniu rozstrzygnięcia przez sąd orzekający w sprawie o ustanowienie służebności przesyłu pomiędzy tymi samymi uczestnikami, w którym to postępowaniu wniosek

właścicieli nieruchomości mającej być obciążoną, został prawomocnie oddalony z uwagi na uwzględnienie zarzutu zasiedzenia tej służebności?”

(postanowienie Sądu Okręgowego w Olsztynie z dnia 10 grudnia 2020 r., IX Ca 673/20, E. Dobrzyńska-Murawka, B. Charukiewicz, K. Skiepkó)

Dla Sądu drugiej instancji jest oczywiste, że w przypadku odpowiedzi twierdzącej, sąd orzekający w sprawie o zasiedzenie będzie związany nie tylko treścią orzeczenia w sprawie o ustanowienie służebności (oddaleniem wniosku), ale też przyczyną, która stała się podstawą tego orzeczenia, tzn. istnieniem już służebności nabytej w drodze zasiedzenia, a w związku z tym, nie będzie mógł dokonywać ustaleń w zakresie przesłanek zasiedzenia, w tym dobrej lub złej wiary posiadacza.

Sąd Okręgowy rozważał, że w świetle art. 366 k.p.c., który trzeba rozważać w kontekście art. 365 § 1 k.p.c., wyrok prawomocny ma powagę rzeczy osądzonej tylko co do tego, co w związku z podstawą sporu stanowiło przedmiot rozstrzygnięcia. Powagą rzeczy osądzonej objęta jest zatem zasadniczo jedynie sentencja orzeczenia, jeżeli jednak konieczne i niezbędne do doprecyzowania treści rozstrzygnięcia jest posłużenie się jego motywami, to powagą rzeczy osądzonej objęte są także te motywy.

Nie można wprost zrównywać powagi rzeczy osądzonej z granicami mocy wiążącej wydanego w innej sprawie orzeczenia, gdyż art. 365 § 1 k.p.c. nie odnosi się do przedmiotu rozstrzygnięcia, lecz do zakresu ustaleń dokonanych w innej sprawie (a w rozpoznawanej sprawie także skutków tych ustaleń), które miałyby być wiążące (niewzruszalne) w sprawie kolejnej. Chodzi tutaj o prawomocność materialną, której skutkiem staje się to, że przyjęty dla niej zakres ustaleń powinien być taki sam, czyli granice mocy wiążącej należy oceniać według reguł przyjętych w art. 366 k.p.c. Moc wiążącą w kolejnych postępowaniach zyskują zatem jedynie takie ustalenia, co do których można mówić w kontekście prawomocnego już rozstrzygnięcia, jednak w połączeniu z podstawą faktyczną zarówno powaga rzeczy osądzonej, jak i moc wiążąca muszą być powiązane z przedmiotem rozstrzygnięcia, gdyż

odnoszą się do tego, o co strony się spierały i o czym rozstrzygał sąd (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 4 listopada 2016 r., I CSK 736/15, niepubl.).

Sąd drugiej instancji wskazał na orzeczenia Sądu Najwyższego, w których podkreślono doniosłość motywów rozstrzygnięcia zawartych w uzasadnieniu orzeczenia, szczególnie na ustalenia prejudycjalne prowadzące do oddalenia powództwa lub wniosku. W ocenie Sądu Okręgowego, takim istotnym i doniosłym zagadnieniem, przesądzającym ostateczne rozstrzygnięcie, było ustalenie w sprawie wskazanej w zagadnieniu prawnym ziszczenia się przesłanek nabycia przez zasiedzenie służebności przesyłu, które skutkowało oddaleniem wniosku o ustanowienie służebności.

W postanowieniu z dnia 21 kwietnia 2017 r., I CZ 46/17 (niepubl.) Sąd Najwyższy zaznaczył, powołując się na wyrok z dnia 19 października 2012 r., V CSK 485/11 (niepubl.), że moc wiążącą, z perspektywy kolejnych postępowań, uzyskują ustalenia dotyczące tego, o czym orzeczono w związku z podstawą sporu, a więc te ustalenia, które wypełniały podstawę sporu i zdecydowały o wydaniu rozstrzygnięcia oznaczonej treści, a więc w kolejnym postępowaniu miałyby prejudycjalne znaczenie.

Sąd drugiej instancji rozważał też, że o ile stwierdzenie prawomocnym postanowieniem nabycia własności lub ograniczonego prawa rzeczowego przez zasiedzenie stanowi niewątpliwie kwestię prejudycjalną w postępowaniach o wydanie rzeczy albo powoduje oddalenie wniosku o ustanowienie np. służebności a w toku sprawy o ustanowienie służebności – w razie złożenia wniosku o stwierdzenie jej zasiedzenia – prowadzi do zawieszenia postępowania (art. 177 § 1 pkt 1 w związku z art. 13 § 2 k.p.c.), o tyle samo prawomocne orzeczenie „oddala wniosek” w sprawie o ustanowienie służebności nie może wiązać sądu orzekającego w sprawie o zasiedzenie tej służebności. Dopiero rozważenie i poznanie motywów rozstrzygnięcia mogłoby prowadzić do wniosku, że podstawą rozstrzygnięcia oddalającego wniosek o ustanowienie służebności było uznanie, po rozpoznaniu wniesionego zarzutu zasiedzenia, iż doszło do zasiedzenia ograniczonego prawa rzeczowego w postaci służebności, a zatem że służebność ta już istnieje.

M.M.

III CZP 10/21

„Czy ważna jest umowa przelewu wierzytelności zawarta między dwoma spółkami z ograniczoną odpowiedzialnością, jeżeli jedną spółkę reprezentuje pełnomocnik ustanowiony przez członka jednoosobowego zarządu pierwszej spółki, który jednocześnie reprezentuje drugą spółkę jako jej prokurent?”

(postanowienie Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 3 września 2020 r., VII AGa 196/19, M. Stobel, J. Sadowski, P. Feliga)

Sąd Apelacyjny podkreślił, że u podstaw zagadnienia prawnego leży art. 108 k.c., który nie podlega jednoznacznej wykładni. Mimo wielokrotnych wypowiedzi w orzecznictwie, w uzasadnieniu wyroku z dnia 24 lipca 2009 r., II CSK 41/09 (OSNC-ZD 2010, nr A, poz. 19) Sad Najwyższy wskazał, że stosowanie tego przepisu do osób prawnych jest sporne w doktrynie. Zwrócił uwagę na wątpliwość, czy można stawiać znak równości pomiędzy pełnomocnikiem i piastunem organu osoby prawnej. Podkreślono jednak, że składy Sądu Najwyższego są związane zasadą prawną wyrażoną w uchwale składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 30 maja 1990 r., III CZP 8/90 (OSNCP 1990, nr 10–11, poz. 124), która dopuszcza możliwość analogicznego stosowania art. 108 k.c. do osób prawnych.

Na tej płaszczyźnie wyjaśniono, że nie można wykluczyć zastosowania powołanego przepisu w sytuacji, w której dochodzi do czynności prawnej pomiędzy dwoma jednoosobowymi spółkami z ograniczoną odpowiedzialnością, których jedynym wspólnikiem jest ta sama osoba fizyczna, reprezentowanymi przez tego samego wspólnika, będącego zarazem jedynym członkiem zarządu obu spółek. Sąd drugiej instancji zauważył w późniejszym okresie tendencję do ograniczania stosowania art. 108 k.c. w odniesieniu do osób prawnych. W piśmiennictwie Sąd drugiej instancji również dostrzegł wątpliwości, które nie zostały rozwiązane, chociaż wyrażane jest zapatrywanie – podzielane przez Sąd Apelacyjny – że do prokurenta, jako pełnomocnika, stosuje się zakaz przewidziany w art. 108 k.c.

Sąd drugiej instancji wyjaśnił, że możliwe są trzy interpretacje.

Pierwsza zakłada, że art. 108 k.c. nie ma zastosowania do zawarcia umów między spółkami z ograniczoną odpowiedzialnością *in genere*,

zgodnie z zasadami reprezentacji w tych spółkach, w tym do umowy zawartej między dwoma spółkami z ograniczoną odpowiedzialnością, jeżeli jedną z nich reprezentuje pełnomocnik ustanowiony przez członka jednoosobowego zarządu pierwszej spółki, reprezentujący jednocześnie drugą spółkę jako jej prokurent. Pogląd ten wynika z brzmienia art. 108 k.c., jednak przeciwko niemu przemawia wykładnia operatywna, która rozszerza zakres tego przepisu w drodze wnioskowania z analogii, co do zasady do przypadku, w którym ta sama osoba fizyczna jest stroną czynności prawnej, działając z jednej strony jako organ będącego osobą prawną pełnomocnika mocodawcy, a z drugiej – we własnym imieniu i na własną rzecz.

Drugie stanowisko zakłada, że art. 108 k.c. można stosować bez żadnych ograniczeń w drodze wnioskowania z analogii do umowy zawartej między dwoma spółkami z ograniczoną odpowiedzialnością, jeżeli jedną ze spółek reprezentuje pełnomocnik ustanowiony przez członka jednoosobowego zarządu pierwszej spółki, który jednocześnie reprezentuje drugą spółkę jako jej prokurent. Za tym stanowiskiem przemawia potrzeba ochrony prawnej spółki z ograniczoną odpowiedzialnością przed czynnościami prokurenta związanymi z prowadzoną przez nią działalnością gospodarczą, gdy mogą być one niekorzystne dla spółki, zakłada się bowiem, że art. 108 k.c. ma na celu eliminację abstrakcyjnie pojmowanego konfliktu interesów, a nie interesu skonkretyzowanego. Przeciwko temu stanowisku przemawia jednak to, że w polskim systemie prawnym nie ma generalnego zakazu występowania różnego rodzaju powiązań pomiędzy spółkami kapitałowymi.

Trzeci pogląd, za którym opowiedział się Sąd Apelacyjny, zakłada, że art. 108 k.c. można stosować w drodze wnioskowania z analogii do umowy zawartej między dwiema spółkami z ograniczoną odpowiedzialnością, jeżeli jedną ze spółek reprezentuje pełnomocnik ustanowiony przez członka jednoosobowego zarządu pierwszej spółki, który jednocześnie reprezentuje drugą spółkę jako jej prokurent, gdy konkretna czynność stwarza możliwość albo rzeczywiście narusza interesy jednej ze spółek. Za tym poglądem przemawiają przede wszystkim reguły wnioskowania *per analogiam*, które nie dają podstaw do tego, aby rozciągać stosowanie art. 108 k.c. na każdą sytuację, w której, w przy-

padku reprezentacji dwóch spółek zgodnie z przepisami, pojawia się ta sama osoba fizyczna działająca jako organ lub jako pełnomocnik albo prokurent.

Przeciwko temu stanowisku przemawia przede wszystkim to, że w ramach stosowania art. 108 k.c. *per analogiam* zostaje w istocie wysłowiona dodatkowa przesłanka, która nie wynika z przepisu i ze swojej istoty jest ocenna. Zakres jej stosowania będzie mógł być różnie interpretowany przez uczestników obrotu prawnego, a w efekcie może przyczynić się do pogłębienia konfliktów między spółkami, które dokonały czynności prawnej w przypadku ich reprezentowania przez tę samą osobę fizyczną występującą jako jej organ lub prokurent.

M.M.

*

III CZP 11/21

„1. Czy w razie uznania, że postanowienie umowy kredytu indeksowanego lub denominowanego odnoszące się do sposobu określania kursu waluty obcej stanowi niedozwolone postanowienie umowne i nie wiąże konsumenta, możliwe jest przyjęcie, że miejsce tego postanowienia zajmuje inny sposób określenia kursu waluty obcej wynikający z przepisów prawa lub zwyczajów?

a w razie odpowiedzi przeczącej;

2. Czy w razie niemożliwości ustalenia wiążącego strony kursu waluty obcej w umowie kredytu indeksowanego do takiej waluty umowa może wiązać strony w pozostałym zakresie?

3. Czy w razie niemożliwości ustalenia wiążącego strony kursu waluty obcej w umowie kredytu denominowanego w walucie obcej umowa ta może wiązać strony w pozostałym zakresie?

Niezależnie od treści odpowiedzi na pytania 1–3:

4. Czy w przypadku nieważności lub bezskuteczności umowy kredytowej, w wykonaniu której bank wypłacił kredytobiorcy całość lub część kwoty kredytu, a kredytobiorca dokonywał spłat kredytu, powstają odrębne roszczenia z tytułu nienależnego świadczenia na rzecz każdej ze stron, czy też powstaje jedynie jedno roszczenie,

równe różnicy spełnionych świadczeń, na rzecz tej strony, której łączne świadczenie miało wyższą wysokość?

5. Czy w przypadku nieważności lub bezskuteczności umowy kredytowej z powodu niedozwolonego charakteru niektórych jej postanowień bieg przedawnienia roszczenia banku o zwrot kwot wypłaconych z tytułu kredytu rozpoczyna się od chwili ich wypłaty?

6. Czy, jeżeli w przypadku nieważności lub bezskuteczności umowy kredytowej którejkolwiek ze stron przysługuje roszczenie o zwrot świadczenia spełnionego w wykonaniu takiej umowy, strona ta może również żądać wynagrodzenia z tytułu korzystania z jej środków pieniężnych przez drugą stronę?"

(wniosek Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego z dnia 29 stycznia 2021 r., BSA I-4110-4/20)

Wnioskodawca wskazał, że w orzecznictwie Sądu Najwyższego i sądów powszechnych kwestia dopuszczalności zastąpienia postanowienia umowy uznanego za niedozwolone nie jest jednolicie rozstrzygana. Zgodnie ze stanowiskiem zajmowanym w części orzeczeń, zastąpienie takie jest dopuszczalne. W wyroku Sądu Najwyższego z dnia 8 września 2016 r., II CSK 750/15 (M.Pr.Bank. 2017, nr 10, s. 21) stwierdzono, że konsekwencją ustalenia, iż umowa zawiera niedozwolone klauzule, jest to, że strony nie są nimi związane, co zachodzi *ex lege* ze skutkiem *ex tunc*. W ich miejsce wchodzi odpowiednio przepisy dyspozytywne albo uzgodnienia dokonane przez strony, a w pozostałym zakresie strony są związane umową.

Do drugiej grupy należą orzeczenia, w których kwestionuje się stanowisko, że w razie uznania, iż postanowienie umowy kredytu indeksowanego lub denominowanego odnoszące się do sposobu określania kursu waluty obcej stanowi niedozwolone postanowienie umowne i nie wiąże konsumenta, możliwe jest przyjęcie, że miejsce tego postanowienia zajmuje inny sposób określenia kursu waluty obcej wynikający z przepisów prawa lub zwyczajów (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 9 maja 2019 r., I CSK 242/18, Przegląd Sądowy 2020, nr 1, s. 103.). W nurcie poglądów dopuszczających zastąpienie odnoszących się do sposobu określania kursu waluty obcej posta-

nowień umowy kredytu – w razie ich uznania za abuzywne – kursem ogłaszanym przez Narodowy Bank Polski, przyjmuje się różne uzasadnienia tej tezy. Część orzecznictwa co do zasady sprzeciwia się zastąpieniu uznanego za niedozwolone postanowienia umowy kredytu indeksowanego lub denominowanego odnoszącego się do sposobu określania kursu waluty obcej jakimkolwiek innym sposobem określenia kursu waluty obcej, w tym zastosowaniu kursów ogłaszanych przez Narodowy Bank Polski, nawet gdyby miało to prowadzić do upadku umowy.

Drugie zagadnienie prawne dotyczy konsekwencji uznania, że postanowienie umowy kredytu indeksowanego odnoszące się do sposobu określania kursu waluty obcej stanowi niedozwolone postanowienie umowne i nie wiąże konsumenta, a przy tym miejsca tego postanowienia nie zajmuje inny sposób określenia kursu waluty obcej, co prowadzi do niepewności dotyczącej obowiązywania umowy w pozostałym zakresie. Z art. 385¹ § 2 k.c. wynika, że jeżeli postanowienie umowy nie wiąże konsumenta, strony są związane umową w pozostałym zakresie. Treść tego przepisu wywołuje kontrowersje odnośnie do możliwości wyjścia poza stwierdzenie bezskuteczności postanowienia umownego. Odmowa dalej idącej modyfikacji treści kontraktu wywołuje pytanie o zdatność tak okrojonej umowy do dalszego funkcjonowania i regulowania praw i obowiązków stron. W tej kwestii, zdaniem wnioskodawcy, ujawniła się ewidentna rozbieżność zarówno w orzecznictwie Sądu Najwyższego, jak i sądów powszechnych.

W trzecim zagadnieniu zaakcentowano istotną różnicę między kredytami indeksowanymi do waluty obcej a kredytami denominowanymi; zagadnienie dotyczy tego, o co okrojona zostaje umowa kredytowa w razie uznania za abuzywną klauzuli denominacyjnej. Wnioskodawca stwierdził, że wątpliwość co do możliwości dalszego wiązania stron przez umowę jest większa właśnie w odniesieniu do kredytów denominowanych, ponieważ wysokość kredytu w ich przypadku jest wyraźnie wskazana w walucie obcej (dopiero spełnienie świadczenia następuje w walucie polskiej). Po wyeliminowaniu klauzuli denominacyjnej z umowy, odmiennie niż w przypadku kredytów indeksowanych, można zatem twierdzić, że umowa nie ustala w ogóle wysokości kredytu i nie ma możliwości dokonania tego ustalenia.

Inaczej jest w przypadku kredytów indeksowanych, w których wysokość kredytu wskazywana jest w walucie polskiej, a dopiero w chwili spełnienia świadczenia wysokość ta ustalana jest według właściwego kursu w walucie obcej. Uznanie klauzuli denominacyjnej za bezskuteczną doprowadziło do licznych rozbieżności w orzecznictwie sądów co do dalszego trwania umowy; rozbieżności te dotyczą wyroków sądów powszechnych, z których część opowiada się za utrzymaniem okrojonej umowy, pozostałe zaś stoją na stanowisku, że uznanie klauzuli denominacyjnej za bezskuteczną nie pozostaje bez wpływu na ważność całej umowy kredytowej.

Potrzebę rozstrzygnięcia czwartego zagadnienia wnioskodawca umotywował tym, że uznanie, iż umowa kredytu indeksowanego lub denominowanego do waluty obcej nie może dalej wiązać stron (jest nieważna lub bezskuteczna) aktualizuje wyraźnie dostrzegalną już w praktyce sądowej potrzebę rozliczenia się stron z tego, co wzajemnie sobie dotychczas świadczyły. Na tle zasad rozliczenia stron nieważnej lub bezskutecznej umowy kredytowej w orzecznictwie zarysowała się istotna rozbieżność. Zgodnie z jednym stanowiskiem wskazuje się, że każdej ze stron umowy przysługuje własne roszczenie z tytułu bezpodstawnego wzbogacenia (tzw. teoria dwóch kondykcji), a inny pogląd zakłada, że między stronami umowy kredytowej występuje jedno roszczenie, przysługujące stronie, której łączne świadczenie miało wyższą wysokość (tzw. teoria salda).

W piątym zagadnieniu wnioskodawca dostrzegł problem przedawnienia roszczeń dochodzonych przez strony, których przedmiotem jest zwrot spełnionych na podstawie tej umowy świadczeń. Wynika to z rozmaitych sposobów określania początku biegu terminu przedawnienia takiego roszczenia, który jest oznaczany na chwilę wypłaty kwot, których zwrotu strona się domaga, albo na inną datę. Z kolei źródłem tej rozbieżności jest wykładnia i zastosowanie art. 120 § 1 k.c. Na tle dokładnego wskazania tego najwcześniejszego możliwego terminu do podjęcia czynności przez uprawnionego w orzecznictwie powstała istotna rozbieżność w wykładni przepisów prawa. W niektórych orzeczeniach przyjęto, że wskutek stwierdzenia nieważności umowy *ex tunc* należy uznać, iż świadczenie było nienależne już w chwili jego spełnienia. Zgodnie z odmiennym poglądem, między stronami istniał stosunek prawny, który został unicestwiony dopiero w chwili uprawomocnienia się orzeczenia

sądowego uznającego umowę kredytową za niewiążącą, a zatem wcześniej istniała podstawa prawna świadczeń, która odpadła.

Ostatnie, szóste zagadnienie dotyczy możliwości żądania wynagrodzenia z tytułu korzystania ze środków pieniężnych postawionych, zgodnie z tą umową, do dyspozycji drugiej strony. Orzecznictwo pozwala na odnotowanie dwóch poglądów; przemawiającego za dopuszczalnością uwzględnienia powództwa w przedmiocie zasądzenia takiego wynagrodzenia oraz negującego tę możliwość. Jak zauważył wnioskodawca, wskazana rozbieżność w orzecznictwie nie znajduje na razie odzwierciedlenia w tak dużej liczbie orzeczeń, jak w odniesieniu do pozostałych zagadnień, jednak rozstrzygnięcie Sądu Najwyższego w tym przedmiocie należy uznać za potrzebne, gdyż zdezaktualizuje to już powstałe spory oraz zapobiegnie utrwalaniu się rozbieżności w przyszłości.

Przemawiają za tym również względy prakseologiczne, gdyż ewentualne wynagrodzenie za korzystanie z kapitału niewątpliwie jest istotnym elementem wzajemnego rozliczenia stron związanych dotychczas umową kredytu indeksowanego lub denominowanego do waluty obcej, a więc stanowi zagadnienie bliskie i merytorycznie powiązane z będącymi przedmiotem rozbieżności w orzecznictwie i przedstawianymi w niniejszym wniosku kwestiami zasad rozliczenia się z wzajemnych świadczeń stron (teoria salda i teoria dwóch kondykcji) oraz początku biegu przedawnienia roszczeń stron. Nie można również pominąć, że sposób jego rozwiązania może mieć kluczowe znaczenie dla decyzji konsumenta co do kwestionowania mocy wiążącej umowy kredytowej zawierającej niedozwolone postanowienie umowne.

M.M.

*

III CZP 12/21

„Czy na postanowienie sądu pierwszej instancji o odrzuceniu zażalenia na postanowienie o odrzuceniu apelacji od wyroku sądu pierwszej instancji przysługuje zażalenie do innego składu sądu pierwszej instancji – zgodnie z art. 394^{1a} § 1 pkt 12 k.p.c., jako że jest to postanowienie w przedmiocie odrzucenia zażalenia, czy do

sądu drugiej instancji – zgodnie z art. 394 § 1 k.p.c., jako że jest to postanowienie kończące postępowanie w sprawie?”

(postanowienie Sądu Rejonowego Gdańsk-Południe w Gdańsku z dnia 21 stycznia 2021 r., I Cz 48/20, I C 1252/15, M. Jankowski, M. Kallejta, J. Puzyna)

Za przyjęciem pierwszego stanowiska przedstawionego w zagadnieniu prawnym przemawia *prima facie* brzmienie sentencji zaskarżonego postanowienia, w którym sąd pierwszej instancji odrzucił zażalenie powoda, zgodnie zaś z art. 394^{1a} § 1 pkt 12 k.p.c. na postanowienie sądu pierwszej instancji w przedmiocie odrzucenia zażalenia przysługuje zażalenie do innego składu sądu pierwszej instancji.

Sąd Rejonowy dostrzegł jednak, że zaskarżone postanowienie spełnia równocześnie cechy postanowienia kończącego postępowanie w sprawie w rozumieniu art. 394 § 1 k.p.c. i wówczas zażalenie powinno przysługiwać do sądu drugiej instancji, gdyż przez odrzucenie zażalenia na postanowienie o odrzuceniu apelacji definitywnie zamykało ono skarżącemu drogę do wydania rozstrzygnięcia merytorycznego, czyli w tym przypadku wyroku sądu wyższej instancji. W ocenie Sądu Rejonowego, nie można sprowadzać zaskarżonego postanowienia tylko do rozstrzygnięcia o „odrzuceniu zażalenia” i odrywać go od sytuacji procesowej, w której zostało wydane oraz konsekwencji jego wydania. Uwzględnienie tych kryteriów doprowadziło do wniosku, że skoro w zaskarżonym postanowieniu sąd odrzucił zażalenie na postanowienie o odrzuceniu apelacji od wyroku sądu pierwszej instancji, to w przypadku uprawomocnienia się zaskarżonego postanowienia prawomocne stawałoby się również postanowienie o odrzuceniu apelacji, a co za tym idzie – także sam wyrok sądu pierwszej instancji. Zaskarżone postanowienie zamykało zatem drogę do wydania wyroku przez sąd wyższej instancji, a tym samym do rozpoznania przez ten sąd sprawy w znaczeniu materialnoprawnym.

Rozważania doprowadziły Sąd Rejonowy do wniosku, że na gruncie obowiązujących przepisów kodeksu postępowania cywilnego zażalenie mieści się zarówno w katalogu zażaleń przysługujących do innego składu sądu pierwszej instancji – jako postanowienie w przedmiocie odrzucenia zażalenia (art. 394^{1a} § 1 pkt 12 k.p.c.) – jak i w katalogu zażaleń przysługujących do sądu drugiej instancji – jako postanowienie

kończące postępowanie w sprawie (art. 394 § 1 k.p.c.). W ocenie Sądu przedstawiającego zagadnienie prawne, więcej argumentów przemawia za tym, by w tej sytuacji zażalenie podlegało rozpoznaniu przez sąd drugiej instancji jako postanowienie kończące postępowanie w sprawie.

M.M.

*

III CZP 14/21

„Czy roszczenie komandytariusza niebędącego przedsiębiorcą o wypłatę przypadającego na niego zysku w spółce komandytowej jest roszczeniem związanym z prowadzeniem działalności gospodarczej w rozumieniu art. 118 k.c.?”

(postanowienie Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 15 stycznia 2021r., V AGa 119/19, I. Piotrowska, T. Pidzik, G. Misina)

Sąd pierwszej instancji uznał, że roszczenie komandytariusza o wypłatę zysku ulega przedawnieniu z upływem trzech lat jako roszczenie związane z prowadzeniem działalności gospodarczej. Na poparcie tej tezy Sąd przywołał i zaakceptował pogląd Sądu Najwyższego wyrażony w uzasadnieniu wyroku z dnia 2 lutego 2005 r., IV CK 461/04 (Izba Cywilna 2005, nr 12, s. 54), zgodnie z którym roszczenie byłego wspólnika spółki cywilnej o zasądzenie należnego mu udziału w zyskach spółki jest roszczeniem związanym z prowadzeniem działalności gospodarczej i przedawnia się w terminie trzyletnim. Sąd Okręgowy doszukał się w tym analogii do spółki komandytowej, skoro obie spółki można zakwalifikować do katalogu spółek osobowych. Sąd Apelacyjny, nie podając w wątpliwość trafności tego poglądu, dostrzegł jednak istotną różnicę pomiędzy spółkami – cywilną i komandytową – która może przemawiać przeciwko zastosowaniu wskazanego poglądu w drodze analogii przy ocenie, czy doszło do przedawnienia roszczenia o wypłatę zysku w spółce komandytowej.

Sąd drugiej instancji przypomniał, że w obrocie gospodarczym status przedsiębiorców mają poszczególni wspólnicy spółki cywilnej, a nie sama spółka, zatem działalność każdego ze wspólników spółki cywilnej

prowadzących wspólne przedsiębiorstwo powinna być uznawana za ich działalność gospodarczą.

Zdaniem Sądu Apelacyjnego, przyznanie statusu przedsiębiorcy wspólnikowi spółki osobowej, bez względu na to, czy chodzi o komandytariusza, czy komplementariusza, nie wydaje się już jednak tak oczywiste, skoro status ten ma sama spółka, prowadząc przedsiębiorstwo pod własną firmą, a nie pod wspólną firmą wspólników. Sąd Apelacyjny dostrzegł przy tym problem i rozbieżność poglądów w zakresie rozróżnienia pojęć „prowadzenie przedsiębiorstwa” i „prowadzenie działalności gospodarczej”, który był rozważany wielokrotnie w judykaturze i piśmiennictwie. Zauważył, że żaden przepis prawa cywilnego nie daje podstawy do uznania, iż przedsiębiorcami są również wspólnicy spółek handlowych, jeżeli statusu takiego nie posiadają na skutek samodzielnego prowadzenia przedsiębiorstwa poza uczestnictwem w spółce.

Najbliższe zagadnienia prawne, które powstało w rozpoznawanej sprawie, jest – zdaniem Sądu drugiej instancji – stanowisko Sądu Najwyższego zajęte w uchwale z dnia 18 czerwca 2015 r., III CZP 31/15 (OSNC 2016, nr 6, poz. 67). Rozstrzygając zagadnienie dotyczące terminu przedawnienia roszczenia o wypłatę dywidendy w spółce z ograniczoną odpowiedzialnością, Sąd Najwyższy przesądził, że świadczenia z tego tytułu nie mają charakteru okresowego i uznał za wadliwe poglądy sugerujące trzyletni termin przedawnienia roszczenia o wypłatę dywidendy jako jednego ze świadczeń związanych z działalnością gospodarczą spółki.

Wierzycielem z tytułu dywidendy jest tylko wspólnik i spółka jako osoba prawna ma w tym udział dzięki wypracowaniu zysku, który uchwałą wspólników został przeznaczony w określonej części na wypłatę im dywidendy. Poza tym przyjmuje się powszechnie stanowisko o działalności gospodarczej spółki kapitałowej i jej statusie przedsiębiorcy, ale nie o działalności gospodarczej samego wspólnika przez to, że uczestniczy w spółce (por. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 22 lipca 2005 r., III CZP 45/05, OSNC 2006, nr 4, poz. 66). Spółka kapitałowa może nie prowadzić działalności gospodarczej i nie być w ogóle przedsiębiorcą, gdyż może zostać zawiązaną w każdym celu prawnie dozwolonym; wtedy z założenia nie będzie miała zysku do podziału między wspólników. Za trzyletnim przedawnieniem roszczenia wspólnika o wypłatę

dywidendy nie przemawia więc prowadzenie przez niego działalności gospodarczej utożsamianej z uczestnictwem w spółce (uzasadnienie uchwały Sądu Najwyższego z dnia 25 listopada 2011 r., III CZP 67/11, OSNC 2012, nr 6, poz. 69).

Sąd Apelacyjny zaaprobował przedstawiony pogląd, uznał jednak, że zagadnienie prawne przedstawione Sądowi Najwyższemu w niniejszej sprawie nadal budzi uzasadnione wątpliwości z tego powodu, że status wspólnika spółki z ograniczoną odpowiedzialnością jest jednak nieco inny niż wspólnika spółki osobowej.

M.M.

GLOSY

prawo cywilne materialne

Do oceny krzywdy doznanej przez osobę pozostającą w stanie wegetatywnym na skutek „śpiączki mózgowej” i wysokości zadośćuczynienia należy przyjąć kryteria obiektywne. Brak wewnętrznych odczuć cierpień fizycznych i psychicznych, poczucia nieprzydatności i niemożności korzystania z życia nie może prowadzić do pozbawienia takiej osoby zadośćuczynienia.

(postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 16 kwietnia 2015 r., I CSK 434/14, M. Bączyk, A. Górski, I. Koper, niepubl.)

Omówienie

Karoliny Ziemianin, „Zadośćuczynienie za krzywdę wynikłą ze spowodowania stanu wegetatywnego. Rozważania na tle wyroku Sądu Najwyższego z 16.04.2015 r., I CSK 434/14”, *Prawo w Działaniu* 2020, nr 44, s. 186

Omówienie ma charakter aprobujący.

Autorka poparła stanowisko Sądu Najwyższego, że osobie nieświadomej swojej krzywdy należy przyznać zadośćuczynienie, a jego wysokość jest zależna od stopnia naruszenia dóbr osobistych pokrzywdzonego w postaci zdrowia i życia, a nie od stanu świadomości pokrzywdzonego. Autorka uznała zatem trafność stwierdzenia, że prawo do zadośćuczynienia nie jest zależne od możliwości oceny przez osobę poszkodowaną rozmiaru doznanej krzywdy. Sąd Najwyższy oparł rozstrzygnięcie na

całkowitej utracie sprawności ruchowej i psychicznej poszkodowanego bez pozytywnych rokowań oraz na jego młodym wieku.

Głosę opracował M. Nesterowicz (Prawo medyczne. Komentarze i glosy do orzeczeń sądowych, Warszawa 2017, s. 753). Tenże autor omówił glosowane orzeczenie także w opracowaniu „Zadośćuczynienie pieniężne na rzecz poszkodowanych w stanie wegetatywnym na skutek śpiączki mózgowej (na tle wyroku Sądu Najwyższego z 16.04.2015 r., I CSK 434/15)” (PS 2016, nr 6, s. 21). Omówiła je również B. Janiszewska w opracowaniu „O ustalaniu wysokości zadośćuczynienia za krzywdę” (MoP 2015, nr 23, s. 1269).

P.L.

*

Zbycie przez przyjmującego zlecenie, wbrew umowie, osobie trzeciej rzeczy nabytej w imieniu własnym dla dającego zlecenie nie powoduje przejścia na tę osobę obowiązku przeniesienia rzeczy na dającego zlecenie (art. 740 zdanie drugie k.c.). Jeżeli zbycie takie nastąpiło w toku sprawy z powództwa dającego zlecenie o zobowiązanie przyjmującego zlecenie do złożenia oświadczenia woli o przeniesieniu rzeczy na dającego zlecenie, art. 192 pkt 3 k.p.c. nie ma zastosowania.

(uchwała z dnia 23 lutego 2018 r., III CZP 104/17, J. Gudowski, J. Frąckowiak, K. Weitz, OSNC 2019, nr 2, poz. 14; BSN 2018, nr 2, s. 9; NPN 2018, nr 1, s. 108; Rej. 2018, nr 3, s. 191; R.Pr. Zeszyty Naukowe 2018, nr 2, s. 234)

Glosa

Grzegorza Wolaka, Nowy Przegląd Notarialny 2019, nr 3, s. 57

Glosa ma charakter aprobujący.

Autor glosy uznał, że zbycie rzeczy nabytej dla dającego zlecenie przez zleceniobiorcę w imieniu własnym, wbrew postanowieniom umowy zlecenia, nie niweczy roszczenia przewidzianego w art. 740 zdanie drugie w związku z art. 64 k.c. i art. 1047 k.p.c., ale niewątpliwie sta-

nowi przeszkodę do jego skutecznego dochodzenia. W celu usunięcia tej przeszkody dający zlecenie powinien wystąpić do sądu z powództwem o uznanie czynności uniemożliwiającej zadośćuczynienie jego roszczeniu za bezskuteczną na podstawie art. 59 k.c.

Ponadto komentator podkreślił, że bez względu na to, jaki charakter ma wydanie wszystkiego, co zleceniobiorca uzyskał dla dającego zlecenie przy wykonywaniu czynności, istnieją wspólne zasady co do tego obowiązku przyjmującego zlecenie. Jednocześnie wskazał, że odpowiedzialność za naruszenie obowiązku wydania należy oceniać według art. 471 k.c. Ponadto autor glosy przyjął, że w rachubę wchodzi także inne przepisy dotyczące wykonania zobowiązania. Wskazał, że odpowiedzialność kontraktowa stron umowy zlecenia oparta jest na zasadach ogólnych. Strony tej umowy odpowiadają więc za szkody wyrządzone na skutek niewykonania bądź nienależytego wykonania zobowiązania (art. 471 k.c.).

Konkludując glosator przyjął, że punktem wyjścia do rozważania odpowiedzialności odszkodowawczej jest ustalenie, iż druga strona umowy zlecenia poniosła szkodę oraz że szkoda ta jest normalnym następstwem niewykonania bądź nienależytego wykonania zobowiązania.

Głosowaną uchwałę omówiła także E. Wojtaszek-Mik (Studia i Analizy Sądu Najwyższego. Przegląd orzecznictwa, red. J. Kosonoga, Warszawa 2019, s. 106).

M.L.

*

Przepisy kodeksu cywilnego o odpowiedzialności sprzedawcy za wady fizyczne rzeczy nie mają zastosowania do sprzedaży praw udziałowych (art. 555 k.c.).

(wyrok z dnia 26 kwietnia 2018 r., I CSK 157/17, D. Zawistowski, M. Szulc, K. Tyczka-Rote, OSNC 2019, nr 4, poz. 47; BSN 2018, nr 10, s. 11; R.Pr. Zeszyty Naukowe 2018, nr 4, s. 159)

Omówienie

Macieja Magnowskiego, „Odpowiedzialność z tytułu rękojmi za wady fizyczne rzeczy a sprzedaż praw udziałowych. Studium na podstawie

wyroku sądu Najwyższego z dnia 26 kwietnia 2018 r., I CSK 157/17”, Przegląd Prawniczy Uniwersytetu Warszawskiego 2019, nr 2, s. 32

Autor z aprobatą odniósł się do stanowiska Sądu Najwyższego, który odmówił możliwości zastosowania przepisów o odpowiedzialności za wady fizyczne rzeczy w odniesieniu do przedsiębiorstwa spółki, gdy przedmiotem sprzedaży są prawa udziałowe. W tym kontekście podjął się analizy dwóch przeciwstawnych sobie poglądów na możliwość stosowania przepisów o wadach fizycznych w odniesieniu do składników majątkowych objętych własnością spółki, której akcje są przedmiotem transakcji. W zakresie prezentowanego w doktrynie stanowiska opowiadającego się za stosowaniem przepisów o rękojmi rozważył również pominiętą przez Sąd Najwyższy możliwość stosowania *analogii legis*.

Zwrócił uwagę na skutki orzeczenia w obszarze kwalifikacji prawnej konstrukcji *representations and warranties* (oświadczeń i zapewnień) w umowach poddanych prawu polskiemu oraz możliwość kwalifikacji oświadczeń i zapewnień w kontekście definicji wady fizycznej wynikającej z art. 556¹ k.c.

W konkluzji autor *de lege lata* stwierdził, że brak podstaw prawnych do stosowania przepisów o rękojmi za wady fizyczne przedsiębiorstwa w razie sprzedaży praw udziałowych i zasadniczo należy oddzielić prawa udziałowe w spółce od jej majątku, mimo iż pozostają one w bliskim, funkcjonalnym związku. *De lege ferenda* trafny jest jednak – zdaniem autora – postulat dotyczący rozszerzenia odpowiedzialności z tytułu rękojmi za wady fizyczne majątku spółki także na przypadek sprzedaży jej praw udziałowych.

Głosę opracował P. Mazur (Glosa 2020, nr 3, s. 29). Wyrok został omówiony przez P. Popardowskiego w przeglądach orzecznictwa (Glosa 2018, nr 3, s. 12 oraz Rocznik Orzecznictwa i Piśmiennictwa z Zakresu Prawa Spółdzielczego oraz Prawa Spółek Handlowych 2019, s. 377), a także przez M. Kalińskiego (Rocznik Orzecznictwa i Piśmiennictwa z Zakresu Prawa Spółdzielczego oraz Prawa Spółek Handlowych 2020, poz. 23).

K.W.

Umowa gwarancyjna (art. 391 k.c.), zawarta przez wierzyciela samodzielnego publicznego zakładu opieki zdrowotnej bez zgody podmiotu tworzącego, jest nieważna.

(wyrok z dnia 26 kwietnia 2019 r., V CSK 103/18, K. Pietrzykowski, R. Trzaskowski, B. Ustjanicz, OSNC 2020, nr C, poz. 45)

Omówienie

Andrzeja Szlęzaka, „Ponownie o obrocie »wierzytelnościami szpitalnymi« – na marginesie wyroku Sądu Najwyższego z 26.04.2019 r., V CSK 103/18”, *Przegląd Prawa Handlowego* 2020, nr 12, s. 8

Omówienie ma charakter krytyczny.

Autor wskazał na istotny problem wypracowania w orzecznictwie właściwej interpretacji umowy unormowanej w art. 391 k.c. w kontekście obrotu tzw. wierzytelnościami szpitalnymi. W jego ocenie, po wstępnym ukształtowaniu się stanowiska orzeczniczego w latach 2014–2016, omawiany wyrok ponownie może budzić wątpliwości. Zostały one sprawdzone przez autora do samej treści umowy gwarancyjnej przewidzianej w art. 391 k.c. oraz do wewnętrznej sprzeczności poglądu Sądu Najwyższego, który orzekł, że umowa ta nie prowadzi do subrogacji ustawowej, a mimo to uznał ją za nieważną, jakby do subrogacji takiej mogła doprowadzić i w ten sposób mogłaby naruszać zakaz przewidziany w art. 54 ust. 5 i 6 ustawy o działalności leczniczej. Autor nawiązał także do wezwania do próby ugodowej jako okoliczności przerywającej bieg terminu przedawnienia.

Autor jest zdania, że ujmowanie umowy przewidzianej w art. 391 k.c. jako umowy zobowiązującej dłużnika do doprowadzenia do tego, by osoba trzecia zachowała się w oznaczony sposób, jest konstrukcją zbędną. W tym zakresie opowiedział się za podejściem alternatywnym, mającym odzwierciedlenie we wcześniejszym orzecznictwie Sądu Najwyższego, zgodnie z którym przedmiotem powinności umownej dłużnika (gwaranta) jest naprawienie szkody, a nie jedynie skłanianie podmiotu trzeciego by ten spełnił świadczenie (zaciągnął zobowiązanie).

Autor wskazał także na potencjalną niespójność przyjętej przez Sąd Najwyższy argumentacji, gdyż uznając brak subrogacji ustawowej na gruncie umowy przewidzianej w art. 391 k.c., jednocześnie uznano,

że art. 54 ust. 5 i 6 ustawy o działalności leczniczej zakazuje nie tylko zmian podmiotowych dokonywanych w drodze czynności prawnej, ale ma zastosowanie także do przypadku, w którym w wyniku nieważnej czynności prawnej mogłyby ewentualnie powstać podstawy do rozliczeń kondycyjnych pomiędzy podmiotami uczestniczącymi w łańcuchu analizowanych transakcji. W ocenie autora, jest to stanowisko błędne, gdyż nawet przy najszerszej interpretacji zwrotu „czynność prawna mającą na celu zmianę wierzyciela” (art. 54 ust. 5 ustawy o działalności leczniczej), zmiana taka ma być skutkiem czynności prawnej, a nie wyłącznie konsekwencją ustawową, jaka może pojawić się w następstwie wykonania nieważnej czynności prawnej.

Odnosząc się do wezwania do próby ugodowej w aspekcie przerwania biegu terminu przedawnienia – również z nawiązaniem do postulatów *de lege ferenda* – autor podkreślił, że kolejne, ale także pierwsze zawiązanie do próby ugodowej powinno zostać poddane ocenie, czy zostało podjęte w celu określonym w art. 123 § 1 pkt 1 k.c. i nie stanowi nadużycia prawa w rozumieniu art. 5 k.c. Co więcej, wzywający do ugody powinien wykazać, że zamierza w ten sposób doprowadzić do realizacji swego roszczenia i że fakty, w tym dotychczasowe zachowanie dłużnika, wskazują na zasadność oczekiwań wierzyciela.

P.F.

*

1. Artykuł 228 pkt 2 k.s.h. nie ma zastosowania, jeżeli powództwo przeciwko członkowi zarządu spółki z ograniczoną odpowiedzialnością o odszkodowanie za szkodę wyrządzoną tej spółce wytacza syndyk masy upadłości.

2. Jeżeli roszczenie odszkodowawcze przeciwko członkowi zarządu spółki z ograniczoną odpowiedzialnością zostało oparte na podstawie prawnej wyznaczonej przez art. 293 § 1 k.s.h., to wyrokowanie na podstawie art. 415 k.c. narusza zakaz orzekania ponad żądanie (art. 321 k.p.c.).

(wyrok z dnia 8 maja 2019 r., V CSK 207/18, T. Bielska-Sobkowicz, J. Frąckowiak, W. Pawlak, OSNC-ZD 2020, nr C, poz. 46)

Glosa

Karoliny Ochocińskiej, Monitor Prawniczy 2021, nr 1, s. 51

Glosa jest zasadniczo aprobująca.

Glosatorka zaaprobowwała wyrażony w komentowanym wyroku Sądu Najwyższego pogląd, że w przypadku wytoczenia powództwa o naprawienie szkody wyrządzonej przy sprawowaniu zarządu syndyk nie może zostać uznany za osobę trzecią w stosunku do spółki. Zdaniem autorki, w sprawie o naprawienie szkody wyrządzonej spółce syndyk nie działa na rzecz wierzycieli. W postępowaniach sądowych dotyczących mienia wchodzącego w skład masy upadłości syndyk działa na rzecz upadłego; w takich postępowaniach osobą legitymowaną materialnie jest upadły. Ze względu na potrzebę ochrony masy upadłości oraz utratę prawa zarządu i rozporządzania majątkiem wchodzącym w skład masy upadłości przez upadłego legitymacja formalna została przyznana syndykowi. Jeżeli chodzi o powództwo o naprawienie szkody wyrządzonej spółce, to legitymacja materialna należy do spółki z ograniczoną odpowiedzialnością. Z tego względu także w fazie upadłości takiej spółki legitymacja materialna nie może zostać przypisana wierzycielom. Niedopuszczalne jest zatem uznanie, że syndyk w postępowaniu o naprawienie szkody wyrządzonej spółce działa w imieniu wierzycieli w sytuacji, w której legitymacja materialna w takim postępowaniu przysługuje spółce.

W ocenie autorki, wątpliwości wywołuje przedstawiony przez Sąd Najwyższy pogląd o nieistnieniu wymagania podjęcia przez zgromadzenie wspólników uchwały o wyrażeniu zgody na dochodzenie roszczeń odszkodowawczych od członka zarządu. Skierowanie roszczeń odszkodowawczych przeciwko członkowi zarządu uzależnione jest od podjęcia przez zgromadzenie wspólników uchwały przewidzianej w art. 228 pkt 2 k.s.h. Dokonanie tej czynności nie jest możliwe po ogłoszeniu upadłości spółki z ograniczoną odpowiedzialnością. Podjęcie uchwały przez zgromadzenie wspólników stanowi czynność zaliczaną do sprawowania zarządu masą upadłości, natomiast po ogłoszeniu upadłości upadły nie ma uprawnienia do podejmowania takich czynności.

Możliwe jest więc do przyjęcia odmienne od zajętego przez Sąd Najwyższy stanowisko, że brak upoważnienia zgromadzenia wspólników w fazie upadłości spółki z ograniczoną odpowiedzialnością do pod-

jęcia uchwały wyrażającej zgodę na wytoczenie powództwa przeciwko członkowi zarządu spółki z ograniczoną odpowiedzialnością oznacza, iż nie jest możliwe wystąpienie z tym powództwem po ogłoszeniu upadłości. Przepisy nie przyznają kompetencji do zastąpienia uchwały zgromadzenia wspólników przez decyzję syndyka o wytoczeniu powództwa, a brak regulacji odnoszącej się do wytoczenia powództwa o naprawienie szkody wyrządzonej przy sprawowaniu zarządu w fazie upadłości spółki z ograniczoną odpowiedzialnością. Prowadzi to do wniosku, że wystąpienie przez syndyka z powództwem przeciwko członkowi zarządu spółki z ograniczoną odpowiedzialnością nie jest możliwe na tym etapie działalności spółki.

Nieprzekonywające jest także stanowisko o możliwości wykonania przez syndyka uprawnień korporacyjnych przyznanych wspólnikom. Podjęcie takiego działania uzależnione jest od zezwolenia przewidzianego w przepisach prawa. Nie istnieje regulacja w zakresie wykonania przez syndyka uprawnień korporacyjnych w postaci zgody na skierowanie roszczeń odszkodowawczych przeciwko członkowi zarządu w zastępstwie za wspólników spółki z ograniczoną odpowiedzialnością. W ocenie glosatorki, na względzie należy mieć także cel regulacji przewidzianej w art. 228 pkt 2 k.s.h., a mianowicie zachowanie lojalności w relacji pomiędzy spółką a członkiem zarządu. Dopuszczenie możliwości wytoczenia powództwa o naprawienie szkody wyrządzonej przy sprawowaniu zarządu bez wcześniejszej uchwały zgromadzenia wspólników zaburza relacje spółka – członek zarządu.

Zdaniem autorki, na aprobatę zasługuje druga teza głosowanego orzeczenia. Jej brzmienie jest wynikiem rozpoznania zarzutu naruszenia zakazu orzekania ponad żądanie przez sąd drugiej instancji. Sąd Najwyższy trafnie dokonał analizy relacji pomiędzy odpowiedzialnością za szkodę wyrządzoną przy sprawowaniu zarządu oraz odpowiedzialnością deliktową. Komentatorka oceniła, że zasądzenie odszkodowania na podstawie art. 415 k.c. w związku z art. 300 k.s.h. w sytuacji, w której żądanie pozwu było oparte na podstawie art. 293 § 1 k.s.h., stanowi orzeczenie ponad żądanie pozwu. Jak podała, odmienności pomiędzy odpowiedzialnością za szkodę wyrządzoną przy sprawowaniu zarządu oraz odpowiedzialnością deliktową dotyczą charakteru odpowiedzialności, osoby poszkodowanej oraz rozkładu ciężaru dowodu w procesie.

Odpowiedzialność odszkodowawcza członka zarządu oparta na art. 293 § 1 k.s.h. ma charakter kontraktowy, natomiast art. 415 k.c. dotyczy odpowiedzialności z tytułu czynu niedozwolonego. Artykuł 293 § 1 k.s.h. przewiduje, że osobą poszkodowaną jest spółka; w przypadku odpowiedzialności deliktowej osobą poszkodowaną jest osoba trzecia. W odniesieniu do odpowiedzialności za szkodę wyrządzoną przy sprawowaniu zarządu istnieje domniemanie winy członka zarządu, który musi udowodnić, że jej nie ponosi. Odwrotna prawidłowość dotyczy odpowiedzialności deliktowej; winę musi wykazać powód.

Glosy do wyroku opracowali również A. Cybulska-Bienioszek (Doradca Restrukturyzacyjny 2019, nr 4, s. 138) oraz P. Słup (Glosa 2021, nr 1, s. 86 – omówienie niebawem), a komentarzem opatrzyli go F. Ostrowski i J. Kowalski (M.P.H. 2020, nr 1 s. 43). Wyrok został omówiony także przez P. Popardowskiego w przeglądach orzecznictwa (Glosa 2019, nr 4, s. 10 i Rocznik Orzecznictwa i Piśmiennictwa z Zakresu Prawa Spółdzielczego oraz Prawa Spółek Handlowych 2020, s. 427) oraz przez J. Kruczalak-Jankowską (Na pograniczu prawa handlowego i upadłościowego. Uwagi na tle wyroku Sądu Najwyższego z 8.05.2019 r., V CSK 207/18, w: Sto lat polskiego prawa handlowego. Księga jubileuszowa dedykowana Profesorowi Andrzejowi Kidybie, red. M. Dumkiewicz, J. Szczotka, K. Kopaczyńska-Pieczniak, t. 2, Warszawa 2020, s. 1114).

R.N.

*

Umowę zobowiązującą sprzedaży na rzecz parku narodowego prawa własności nieruchomości, znajdującej się w granicach tego parku, sporządza się pod warunkami, że żaden z kolejno uprawnionych do pierwokupu, w tym na podstawie ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (jedn. tekst: Dz.U. z 2018 r., poz. 1614 ze zm.) i ustawy z dnia 28 września 1991 r. o lasach (jedn. tekst: Dz.U. z 2018 r., poz. 2129 ze zm.), nie wykona swego prawa.

(uchwała z dnia 14 czerwca 2019 r., III CZP 6/19, K. Zawada, A. Owczarek, K. Weitz, OSNC 2020, nr 3, poz. 27; BSN 2019, nr 6, s. 5; R.Pr. Zeszyty Naukowe 2019, nr 3, s. 178; NPN 2019, nr 2, s. 102)

Glosa

Marka Wiatrakiewicza, Co do Zasady. Studia i Analizy Prawne 2019, nr 1, s. 163

Glosa jest aprobująca.

Autor wskazał, że w doktrynie prawo, o którym mowa w art. 10 ust. 5 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody, bywa rozumiane szerzej niż prawo pierwokupu w rozumieniu kodeksu cywilnego, jednak nie podzielił tego stanowiska ze względu na wyniki wykładni językowej i systemowej. W ocenie glosatora, Sąd Najwyższy trafnie podkreślił odrębność parku narodowego i Skarbu Państwa, gdyż celem ustawodawcy było utrzymanie własności nieruchomości położonych na terenie parku w ręku Skarbu Państwa, a nie parku narodowego. Następnie autor przychylił się do poglądu, że prawo pierwokupu przewidziane w art. 10 ust. 5 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody korzysta z pierwszeństwa także wtedy, gdy podmiotem uprawnionym do pierwokupu na podstawie innego unormowania również jest Skarb Państwa.

W konkluzjach glosator wskazał, że Sąd Najwyższy nie odniósł się do jednego z argumentów, zgodnie z którym zastrzeżenie w umowie sprzedaży warunku w postaci niewykonania prawa pierwokupu w sytuacji, gdy prawo to nie istnieje, powodować miałyby nieważność tej umowy. W ocenie autora, stanowisko takie nie jest trafne.

J.T.

*

Poszkodowanemu oraz cesjonariuszowi roszczeń odszkodowawczych z tytułu obowiązkowego ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej posiadaczy pojazdów mechanicznych przysługuje od ubezpieczyciela odpowiedzialności cywilnej zwrot kosztów tzw. prywatnej opinii (ekspertyzy) rzeczoznawcy, jeżeli jej sporządzenie było niezbędne do efektywnego dochodzenia odszkodowania.

(uchwała składu siedmiu sędziów z dnia 2 września 2019 r., III CZP 99/18, D. Zawistowski, D. Dończyk, J. Gudowski, W. Pawlak, M. Romańska, K. Strzelczyk, K. Weitz, OSNC 2020, nr 2, poz. 13; BSN 2019, nr 9, s. 7; MoP 2019, nr 19, s. 1019; Rej. 2019, nr 9, s. 181)

Glosa

Mateusza Jakuba Kosiorowskiego, Co do Zasady. Studia i Analizy Prawne 2020, nr 2, s. 121

Glosa ma charakter aprobujący, z akcentem krytycznym.

Glosator zaaprobował treść uchwały, uznając ją za zbieżną z dotychczasowym orzecznictwem Sądu Najwyższego oraz mającą podstawę w ogólnych zasadach indemnizacji, takich jak zasada dynamicznej formy szkody oraz zasada pełnego odszkodowania.

W ocenie autora, komentowana uchwała rozstrzyga przedstawiony problem w sposób maksymalnie zapewniający ochronę praw podmiotowych osób poszkodowanych, a zarazem wychodzi naprzeciw aktualnym i dynamicznym stosunkom gospodarczym, zapobiegając uprzywilejowaniu podmiotów profesjonalnych zajmujących się obrotem roszczeniami odszkodowawczymi. Na aprobatę zasługuje także stanowisko Sądu Najwyższego zajęte w uzasadnieniu uchwały, że w razie zlecenia ekspertyzy przez cesjonariusza wierzytelności odszkodowawczej okoliczności miarodajne do ustalenia istnienia związku przyczynowego odnoszą się do cesjonariusza. Glosator podkreślił, że w razie cesji wierzytelności obowiązek zachowania przymiotu celowości, niezbędności, konieczności oraz racjonalności w podejmowanych czynnościach powinien być oceniany z punktu widzenia cesjonariusza i jego profesjonalnej wiedzy, a nie pierwotnego poszkodowanego.

Według autora, Sąd Najwyższy trafnie wskazał w tym kontekście, że nie mogą być uznane za pozostające w adekwatnym związku przyczynowym z wypadkiem komunikacyjnym i nie mogą wejść w zakres odszkodowania ubezpieczeniowego wydatki na ekspertyzy zleczone przez cesjonariusza osobie trzeciej, które służą ocenie opłacalności cesji. Glosator krytycznie ocenił niedostrzeżenie przez Sąd Najwyższy innych instrumentów prawnych umożliwiających obejście zasady przyjętej w uchwale. Omówił w glosie przykłady takich potencjalnych nieuczciwych działań rynkowych opartych na umowie cesji w celu wykonania i cesji wierzytelności przyszłych, w których pomimo zlecenia ekspertyzy przez pierwotnego poszkodowanego, czynność ta będzie podjęta wyłącznie w celu realizacji założeń biznesowych cesjonariusza i jako taka będzie pozostawać jedynie w iluzorycznym związku przyczynowym z zaistniałą szkodą.

Głosę opracował K. Rębisz (Wiadomości Ubezpieczeniowe 2020, nr 2, s. 101). Uchwałę omówili w przeglądach orzecznictwa: K. Milkowski (R.Pr. Zeszyty Naukowe 2019, nr 4, s. 180) oraz P. Wyszyńska-Ślufińska (Pal. 2020, nr 4, s. 113 – red. J. Pisuliński).

A.D.

*

teza oficjalna

Osoba fizyczna zarządzająca swoim majątkiem przez inwestowanie posiadanych środków finansowych (oszczędności) w nabywanie przykładowo akcji, udziałów w spółkach kapitałowych, obligacji, jednostek uczestnictwa w funduszach inwestycyjnych w celu niezwiązanym bezpośrednio z jej działalnością gospodarczą lub zawodową jest konsumentem, o ile jej działaniom nie można przypisać cech działalności gospodarczej lub zawodowej związanej bezpośrednio z inwestowaniem na rynkach finansowych.

teza opublikowana w „Monitorze Prawa Bankowego”

Zawieranie terminowych transakcji finansowych może pozostawać w bezpośrednim związku z działalnością gospodarczą osoby fizycznej.

(wyrok z dnia 18 września 2019 r., IV CSK 334/18, M. Wysocka, A. Piotrowska, R. Trzaskowski, OSNC 2020, nr 6, poz. 52; BSN 2020, nr 1, s. 17; M.Pr.Bank. 2020, nr 9, s. 44).

Glosa

Aleksandry Grześkowiak, Monitor Prawa Bankowego 2020, nr 9, s. 65

Glosa ma charakter aprobujący.

Autorka podzieliła wyrażony w omawianym orzeczeniu pogląd odmawiający przyznania statusu konsumenta osobie fizycznej działającej w kon-

kretniej sprawie jako profesjonalista, również mimo braku spełnienia przez tę osobę formalnej przesłanki legalizującej, tj. zarejestrowania działalności gospodarczej. Podzieliła również zajęte przez Sąd Najwyższy stanowisko, że definicji publicznoprawnych nie należy stosować rozszerzająco do pojęcia działalności gospodarczej w świetle prawa prywatnego. Dodała, że w prawie prywatnym jednakowo ważną rolę pełni zarówno regulacja normatywna, jak i przesłanki wywiedzione z orzecznictwa, takie jak profesjonalny charakter, powtarzalność i ciągłość podejmowanych działań, działanie na własny rachunek, uczestnictwo w obrocie gospodarczym czy podporządkowanie regułom gospodarki rynkowej.

Glosatorka odniosła się także do przepisów wchodzących w życie dnia 1 stycznia 2021 r., wprowadzonych ustawą z dnia 31 lipca 2019 r. o zmianie niektórych ustaw w celu ograniczenia obciążeń regulacyjnych (Dz.U. z 2019 r., poz. 1495 ze zm.), zgodnie z którymi rozszerzoną ochroną konsumencką w prawie prywatnym została objęta także osoba fizyczna zawierająca umowę bezpośrednio związaną z jej działalnością gospodarczą, gdy z treści tej umowy będzie wynikać, że nie posiada ona dla niej charakteru zawodowego, określonego przede wszystkim przedmiotem działalności wskazanym we wpisie do CEIDG. Przepisy te nie mają zastosowania do umów zawartych przed dniem 1 stycznia 2021 r. Jednocześnie autorka podkreśliła, że nowelizacja ta nie ma wpływu na aktualność rozstrzygnięcia i tezy glosowanego orzeczenia.

Podsumowując autorka wskazała, że omawiane zagadnienie ma istotny wymiar praktyczny i nie budzi wątpliwości trafność argumentacji przedstawionej przez Sąd Najwyższy. Podkreśliła, że przyznanie statusu konsumenta inwestorowi, który faktycznie działa jak profesjonalista, prowadziłoby nie tylko do naruszenia interesów będącej jego kontrahentem instytucji finansowej, ale godziłoby także w istotę ochrony konsumenckiej. Dodała, że w przypadku skomplikowanych operacji na instrumentach finansowych trudno bowiem równoważnie potraktować rozeznanie okazjonalnego, niedoświadczonego klienta banku oraz osoby posiadającej specjalistyczną wiedzę, regularnie dokonującej z bankiem transakcji opiewających na wielomilionowe kwoty, będącej jednocześnie prezesem oraz współnikiem spółki zajmującej się inwestycjami na rynku finansowym. Autorka stwierdziła jednak, że w stanie faktycznym glosowa-

wanego orzeczenia brak podstaw do uznania inwestora za konsumenta, nawet przyjmując szerokie rozumienie tego pojęcia postulowane w piśmiennictwie i innych orzeczeniach.

M.K.

prawo cywilne procesowe

teza oficjalna

Sąd może zawiesić postępowanie w sprawie o udzielenie ochrony prawa z rejestracji wzoru przemysłowego do czasu zakończenia toczącego się przed Urzędem Patentowym postępowania o unieważnienie tego prawa tylko wtedy, gdy przemawiają za tym względy celowości (art. 177 § 1 pkt 3 k.p.c.).

teza opublikowana w „Kwartalniku Urzędu Patentowego RP”

W postępowaniu o udzielenie ochrony prawnej z rejestracji wzoru przemysłowego decyzja o unieważnieniu tego prawa ma charakter prejudycjalny, wywołujący skutki *ex tunc*, co otwiera pole do zastosowania art. 177 § 1 pkt 3 k.p.c. Zgodnie ze wskazanym przepisem, Sąd może zawiesić postępowanie z urzędu, jeżeli rozstrzygnięcie sprawy zależy od uprzedniej decyzji organu administracji publicznej.

(wyrok z dnia 18 lutego 2016 r., II CSK 282/15, A. Owczarek, Z. Kwaśniewski, K. Strzelczyk, OSNC 2017, nr 1, poz. 10; BSN 2016, nr 6, s. 11; ZNSA 2017, nr 1, poz. 115)

Komentarz

Roberta Stefanickiego, „Kilka uwag na tle wyroku Sądu Najwyższego w sprawie o ochronę prawa z rejestracji wzoru przemysłowego”, Kwartalnik Urzędu Patentowego RP 2017, nr 2, s. 174

Komentarz jest aprobujący.

Autor wskazał, że orzeczenie dotyczy istotnych z punktu widzenia metodologii rozstrzygania sporów z naruszenia praw własności przemysłowej kwestii proceduralnych, rzutujących na standardy prawa materialnego,

i zauważył, iż w komentowanym wyroku Sąd Najwyższy, odstępując od linii argumentacji przyjętej w wyroku z dnia 16 stycznia 2009 r., V CSK 241/08 (niepubl.), podzielił stanowisko doktryny kwalifikujące decyzję administracyjną o unieważnieniu prawa z rejestracji wzoru przemysłowego w kategorii rozstrzygnięć wstępnych ze skutecznością *ex tunc*.

Komentator wskazał, że Sąd Najwyższy dokonując wszechstronnej analizy warunków zastosowania w praktyce konstrukcji zawieszenia postępowania sądowego do czasu rozstrzygnięcia administracyjnego, zajął jasne stanowisko, iż decyzja Urzędu Patentowego o unieważnieniu ma charakter konstytutywny ze skutkami *ex tunc*, nie przesądził jednak automatycznie o zastosowaniu art. 177 § 1 pkt 3 k.p.c. w każdej sprawie, w której występuje związek między postępowaniem przed sądem powszechnym a postępowaniem administracyjnym.

Jako dyskusyjne autor ocenił omówienie przez Sąd Najwyższy treści art. 3 ust. 1 u.z.n.k., które – jego zdaniem – jest rozbudowane i niezasadne wobec spełnienia w omawianej sprawie przesłanek zastosowania art. 13 u.z.n.k. Ponadto, jako nie do końca jasne uznał wywody Sądu Najwyższego dotyczące relacji pojęcia „przeciętny klient”, z którego punktu widzenia dokonywana jest ocena spełnienia przesłanek ustawy o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji, oraz „zorientowany użytkownik”, do którego odwołuje się Prawo własności przemysłowej (art. 104 ust. 1, art. 105 ust. 4).

Komentowany wyrok został omówiony także przez M. Czajkowską-Dąbrowską (Studia i Analizy Sądu Najwyższego. Przegląd orzecznictwa, red. J. Kosonoga, Warszawa 2017, s. 163 i 175).

K.L.

*

W sprawie o ustanowienie kuratora dla osoby niepełnosprawnej (art. 600 § 2 k.p.c. w związku z art. 183 § 1 k.r.o.) ustanowienie pełnomocnika procesowego dla tej osoby – bez jej wniosku – jest niedopuszczalne.

(postanowienie z dnia 25 lipca 2019 r., III CZP 16/19, A. Piotrowska, K. Tyczka-Rote, A. Owczarek, OSNC 2020, nr 2, poz. 23; BSN 2019, nr 7–8, s. 13; MoP 2019, nr 17, s. 907)

Glosa

Joanna Derlatki, *Palestra* 2020, nr 11, s. 108

Glosa jest aprobująca.

Autorka podniosła, że glosowane postanowienie zapadło w wyniku przedstawienia Sądowi Najwyższemu zagadnienia prawnego dotyczącego wątpliwości, czy w sprawie wszczętej z urzędu o ustanowienie kuratora dla osoby niepełnosprawnej do reprezentowania tej osoby w innej sprawie cywilnej, sąd może bez wniosku ustanowić pełnomocnika z urzędu w celu reprezentowania tej osoby.

Wskazała, że Sąd Najwyższy odmówił podjęcia uchwały, ale w uzasadnieniu postanowienia dokonał cennych spostrzeżeń, stwierdzając, iż w obecnym stanie prawnym, w sprawie wszczętej na podstawie art. 600 § 2 k.p.c., sąd opiekuńczy nie może z urzędu ustanowić dla tej osoby fachowego pełnomocnika procesowego. W ocenie glosatorki, stanowisko to skłania do postulatów *de lege ferenda*, zmierzających do rozważania potrzeby wprowadzenia takiej możliwości, na wzór art. 560¹ k.p.c.

Zdaniem komentatorki, zbyt daleko idący może okazać się już wyrażony w piśmiennictwie postulat wprowadzenia regulacji dopuszczającej ustanowienie adwokata lub radcy prawnego z urzędu przez sąd bez uprzedniego wniosku osoby, dla której zostaje on ustanowiony, w procesie zwykłym, lecz uzasadnione byłoby uzupełnienie o rozwiązanie podobne do art. 560¹ k.p.c. postępowań o szczególnym charakterze, prowadzonych przy udziale osób niepełnosprawnych. W jej ocenie, efektywność pomocy prawnej w postępowaniu o ustanowienie kuratora dla osoby niepełnosprawnej powinna ulec wzmocnieniu w drodze możliwości ustanowienia pełnomocnika z urzędu niezależnie od wniosku tej osoby. Stwierdziła, że realizacja tego postulatu stanowiłaby godny aprobaty krok w kierunku utrwalenia europejskich standardów ochrony procesowej osób niepełnosprawnych oraz faktycznej realizacji zgłaszanego w doktrynie słusznego postulatu humanizacji postępowania cywilnego.

Postanowienie omówiła także K. Tenenbaum-Kulig w przeglądzie orzecznictwa (*Pal.* 2020, nr 1, s. 90 – red. J. Pisuliński).

K.G.

Dokument z podpisem uznanym przez notariusza za własnoręczny (art. 88 ustawy z dnia 14 lutego 1991 r. – Prawo o notariacie, jedn. tekst: Dz.U. z 2019 r., poz. 540 ze zm.) jest dokumentem prywatnym z podpisem urzędowo poświadczonym w rozumieniu art. 788 § 1 k.p.c.

(uchwała z dnia 8 listopada 2019 r., III CZP 26/19, J. Gudowski, M. Romańska, K. Tyczka-Rote, OSNC 2020, nr 6, poz. 47; BSN 2019, nr 12, s. 5)

Glosa

Andrzeja J. Szeredy, Rejent 2020, nr 10, s. 82

Glosa ma charakter aprobujący.

Autor wskazał, że znaczenie glosowanej uchwały wiąże się przede wszystkim z nową, obowiązującą od dnia 21 sierpnia 2019 r., regulacją zawartą w art. 804 § 1 k.p.c. Jego zdaniem, uchwała Sądu Najwyższego odgrywa istotną rolę praktyczną ze względu na to, że wyjaśnia jeden z problemów rysujących się na gruncie czynności poświadczeniowych.

Komentator wyróżnił dwa sposoby notarialnego poświadczenia podpisu. Na podstawie art. 88 zdanie pierwsze Pr.not. klauzula notarialna obejmuje poświadczenie złożenia (własnoręcznego) podpisu w obecności notariusza, a na podstawie art. 88 zdanie drugie i trzecie Pr.not. notariusz poświadcza fakt złożenia wobec niego oświadczenia o uznaniu dokumentu za własnoręcznie podpisany. W świetle brzmienia art. 88 Pr.not. nie ma wątpliwości, że każda ze wskazanych klauzul notarialnych prowadzi do zachowania formy pisemnej z podpisem notarialnie (urzędowo) poświadczonym, obie bowiem metody poświadczenia własnoręczności podpisu stanowią określone ustawą sposoby sporządzenia dokumentu urzędowego. Odmienne niż Sąd Najwyższy, glosator przyjął jednak, że urzędowy charakter dotyczy jedynie adnotacji notariusza, nie rozciąga się natomiast na poświadczany podpis, gdyż Prawo o notariacie nadaje charakter urzędowy jedynie czynnościom notarialnym.

Autor odniósł się również do zasygnalizowanej przez Sąd Najwyższy „kształtowanej tradycją praktyki notarialnej” i wyjaśnił, że wskazany w uchwale sposób sporządzenia dokumentu urzędowego ma długą historię normatywną. Podkreślił, że regulacja zawarta w art. 788 w związku

z art. 760 k.p.c. nie daje podstaw do zastosowania art. 789¹ k.p.c., a więc odwołującego się do sytuacji, w której wierzyciel nie może uzyskać dokumentu stwierdzającego zbycie przedsiębiorstwa lub gospodarstwa rolnego albo gdyby uzyskanie takiego dokumentu byłoby nadmiernie utrudnione. Wysłuchanie przez sąd (art. 760 § 2 k.p.c.) nie daje podstaw do zastosowania środków przymusu przewidzianych w przepisach art. 916 i 917 k.p.c. o wyjawieniu majątku.

Komentator zwrócił uwagę, że w kontekście ostatnich zmian legislacyjnych nadanie klauzuli wykonalności na podstawie art. 788 § 1 k.p.c. w zasadzie będzie następowało jedynie wtedy, gdy organ egzekucyjny prawomocnym postanowieniem nie dopuści uprawnionego do udziału w postępowaniu lub odmówi wszczęcia egzekucji.

W konkluzji autor stwierdził, że właściwe wydaje się rozszerzenie ustawowo zakreślonej kognicji sądu w postępowaniu klauzulowym i wprowadzenie regulacji ułatwiającej wierzycielowi uzyskanie tytułu wykonawczego w razie następstwa prawnego.

Głosowaną uchwałę omówił T. Zembrzusi, „Uznanie przed notariuszem podpisu na dokumencie za własnoręczny a nadanie tzw. przenośnej klauzuli wykonalności” (MoP 2020, nr 15, s. 809).

An.T.

ORZECZENIA, KTÓRE ZOSTANĄ OPUBLIKOWANE W OSNC 2021 NR 4

Poszkodowany, który doznał uszkodzenia ciała lub rozstroju zdrowia, może domagać się na podstawie art. 444 § 1 k.c. odszkodowania z tytułu kosztów opieki sprawowanej nad nim nieodpłatnie przez osoby bliskie.

(uchwała składu siedmiu sędziów z dnia 22 lipca 2020 r., III CZP 31/19, D. Zawistowski, T. Bielska-Sobkowicz, D. Dończyk, M. Koba, G. Misiurek, W. Pawlak, A. Piotrowska, OSNC 2021, nr 4, poz. 22)

*

W sprawie o podział majątku wspólnego małżonków, obejmującego nieruchomość obciążoną hipoteką zabezpieczającą udzielony małżonkom kredyt bankowy, sąd – przyznając tę nieruchomość na własność jednego z nich – ustala jej wartość z pominięciem wartości obciążenia hipotecznego, chyba że zachodzą istotne powody przemawiające za jego uwzględnieniem.

(uchwała z dnia 25 lipca 2019 r., III CZP 14/19, A. Piotrowska, K. Tyczka-Rote, A. Owczarek, OSNC 2021, nr 4, poz. 23)

*

Porozumienie wekslowe, w którym wskazano, że wierzyciel może opatrzeć weksel gwarancyjny in blanco datą płatności według swego uznania, nie upoważnia do uzupełnienia weksla datą płat-

ności przypadającą po upływie terminu przedawnienia roszczenia ze stosunku podstawowego.

(uchwała z dnia 17 lipca 2020 r., III CZP 72/19, D. Zawistowski, A. Owczarek, K. Tyczka-Rote, OSNC 2021, nr 4, poz. 24)

*

Sąd niewłaściwy, do którego skierowano zażalenie podlegające rozpoznaniu na podstawie art. 394^{1a} § 1 k.p.c. przez inny skład sądu pierwszej instancji, przekazuje zażalenie do rozpoznania sądowi właściwemu (art. 200 § 1–4 w związku z art. 391 § 1, art. 397 § 3 i art. 394^{1a} § 2 k.p.c.).

(uchwała z dnia 27 listopada 2020 r., III CZP 12/20, W. Pawlak, P. Grzegorzcyk, K. Strzelczyk, OSNC 2021, nr 4, poz. 25)

*

1. Wykreślenie z księgi wieczystej wpisu własności na rzecz dłużnika w następstwie wyroku uwzględniającego powództwo o uzgodnienie treści księgi wieczystej z rzeczywistym stanem prawnym, nie skutkuje niedopuszczalnością uprzednio skierowanej do tej nieruchomości egzekucji ze względu na jej przedmiot (art. 824 § 1 pkt 2 k.p.c.).

2. Właścicielowi nieruchomości niewpisanemu do księgi wieczystej, którego prawo naruszono przez skierowanie egzekucji do tej nieruchomości, przysługuje powództwo o zwolnienie od egzekucji (art. 841 § 1 k.p.c.).

(uchwała z dnia 27 listopada 2020 r., III CZP 83/19, W. Pawlak, P. Grzegorzcyk, K. Strzelczyk, OSNC 2021, nr 4, poz. 26)

*

Jeżeli na nabycie nieruchomości wspólnej przeznaczono określoną kwotę z majątku osobistego jednego z małżonków, wartość nakładu z majątku osobistego na majątek wspólny ustala się w ten sposób, że oblicza się ułamkowy udział tej kwoty w wartości nieru-

chomości z chwili nabycia, a następnie w wartości nieruchomości w chwili podziału majątku wspólnego.

(postanowienie z dnia 26 lutego 2020 r., V CSK 370/18, A. Piotrowska, A. Kozłowska, M. Szulc, OSNC 2021, nr 4, poz. 27)

*

Jeżeli z okoliczności wynika, że wymagają tego zasady współżycia społecznego, poszkodowany może żądać naprawienia szkody od sprawcy, który z powodu wieku albo stanu psychicznego lub cielesnego nie jest odpowiedzialny za szkodę (art. 428 k.c.), chociażby nie uzasadniało tego porównanie stanu majątkowego poszkodowanego i sprawcy. Sąd powinien jednak rozważyć, czy naprawienie szkody powinno nastąpić w całości, czy w części.

(wyrok z dnia 27 sierpnia 2020 r., IV CSK 631/18, K. Tyczka-Rote, P. Grzegorzcyk, R. Trzaskowski, OSNC 2021, nr 4, poz. 28)

*

Wniosek o wpis spółki do Rejestru Przedsiębiorców Krajowego Rejestru Sądowego, złożony po dniu 31 grudnia 2015 r. przez ujawnioną w rejestrze handlowym spółkę z ograniczoną odpowiedzialnością, podlega odrzuceniu przez sąd rejestrowy (art. 9 ust. 2a ustawy z dnia 20 sierpnia 1997 r. – Przepisy wprowadzające ustawę o Krajowym Rejestrze Sądowym, Dz.U. Nr 121, poz. 770 ze zm. oraz art. 199 § 1 pkt 3 w związku z art. 13 § 2 k.p.c.).

(postanowienie z dnia 4 września 2020 r., II CSK 777/18, A. Piotrowska, P. Grzegorzcyk, K. Pietrzykowski, OSNC 2021, nr 4, poz. 29)

*

W razie opublikowania materiału prasowego w dodatku lokalnym, branżowym lub tematycznym do zarejestrowanego dziennika lub czasopisma, właściwym redaktorem naczelnym w rozumieniu art. 31a w związku z art. 39 ustawy z dnia 28 stycznia 1984 r. – Prawo prasowe (jedn. tekst: Dz.U. z 2018 r., poz. 1914 ze zm.) jest

redaktor naczelny dziennika lub czasopisma, z którym dodatek jest związany, chyba że sposób funkcjonowania dodatku stwarza u zewnętrznego odbiorcy uzasadnione przeświadczenie, że jest to samodzielny tytuł, w którym działa redaktor naczelny; w takim przypadku powództwo o opublikowanie sprostowania prasowego może być wytoczone także przeciwko redaktorowi naczelnemu tego tytułu. Przy ocenie, czy sposób funkcjonowania dodatku wywołuje takie uzasadnione przeświadczenie, należy uwzględnić w szczególności treść informacji ujawnianych w stopce redakcyjnej (art. 27 ust. 1 Prawa prasowego).

(wyrok z dnia 4 września 2020 r., II CSK 801/18, A. Piotrowska, P. Grzegorzczuk, K. Pietrzykowski, OSNC 2021, nr 4, poz. 30)

ORZECZENIA, KTÓRE ZOSTANĄ OPUBLIKOWANE W OSNC-ZD 2021 NR A

W pozwie wniesionym w zawitym sześciomiesięcznym terminie wskazanym w art. 38g ust. 2 ustawy z dnia 17 maja 1989 r. o gwarancjach wolności sumienia i wyznania (jedn. tekst: Dz.U. z 2017 r., poz. 1153), kościelna osoba prawna, o której mowa w art. 4 ust. 2 ustawy z dnia 30 czerwca 1995 r. o stosunku Państwa do Kościoła Adwentystów Dnia Siódmego w Rzeczypospolitej Polskiej (jedn. tekst: Dz.U. z 2014 r., poz. 1889), powinna wskazać wszystkie wnioskowane przez nią sposoby zaspokojenia roszczeń regulacyjnych, wskazując jako pozwanych właściwe podmioty zobowiązane do zaspokojenia tych żądań.

(postanowienie z dnia 25 lipca 2019 r., III CZP 17/19, A. Piotrowska, K. Tyczka-Rote, A. Owczarek, OSNC-ZD 2021, nr A, poz. 1)

*

Domniemanie zgodności z prawdą oświadczenia zawartego w dokumencie urzędowym (art. 244 § 1 i art. 252 k.p.c.) dotyczy tylko oświadczenia wiedzy pochodzącego od wystawcy tego dokumentu.

(wyrok z dnia 9 sierpnia 2019 r., II CSK 341/18, K. Tyczka-Rote, P. Grzegorzcyk, K. Weitz, OSNC-ZD 2021, nr A, poz. 2)

*

W pozwie obejmującym jedno żądanie wywodzone z alternatywnych i niezależnych od siebie podstaw faktycznych, stanowiących

odrębny przedmiot procesu, powód powinien określić kolejność ich rozpatrywania przez sąd (art. 187 § 1 pkt 1 i 2 k.p.c.); kolejność ta może wynikać także z wykładni żądania pozwu lub z jego uzasadnienia.

(wyrok z dnia 28 sierpnia 2019 r., IV CSK 255/18, D. Zawistowski, P. Grzegorzcyk, R. Trzaskowski, OSNC-ZD 2021, nr A, poz. 3)

*

Sama okoliczność, że niektóre informacje zawarte w publikacji prasowej są nieprawdziwe, a zamieszczone w niej oceny lub sugestie – nierzetelne, nie jest równoznaczne z naruszeniem dobra osobistego.

(wyrok z dnia 28 sierpnia 2019 r., IV CSK 370/18, D. Zawistowski, P. Grzegorzcyk, R. Trzaskowski, OSNC-ZD 2021, nr A, poz. 4)

*

W przypadku zobowiązania do zapłaty odsetek za opóźnienie, stwierdzonego w tym zakresie w tytułach wykonawczych, wejście w życie ustawy z dnia 7 lipca 2005 r. o zmianie ustawy – Kodeks cywilny oraz o zmianie niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 157, poz. 1316), na podstawie której wygasły zobowiązania do zapłaty odsetek za opóźnienie w zakresie przewyższającym odsetki maksymalne, stanowi zdarzenie prawne przewidziane art. 840 § 1 pkt 2 k.p.c.

(wyrok z dnia 28 sierpnia 2019 r., IV CSK 438/18, D. Zawistowski, P. Grzegorzcyk, R. Trzaskowski, OSNC-ZD 2021, nr A, poz. 5)

*

Złożenie wniosku o sporządzenie uzasadnienia wyroku sądu drugiej instancji i doręczenie wyroku z uzasadnieniem w imieniu jednego z reprezentowanych współuczestników procesowych nie ma – z zastrzeżeniem współuczestnictwa jednolitego (art. 73 § 2 k.p.c.) – skutku wobec pozostałych współuczestników.

(wyrok z dnia 28 sierpnia 2019 r., IV CZ 57/19, D. Zawistowski, P. Grzegorzcyk, R. Trzaskowski, OSNC-ZD 2021, nr A, poz. 6)

*

Wskutek przystąpienia do długu przystępujący staje się dłużnikiem wierzyciela obok dotychczasowego dłużnika; obaj dłużnicy

odpowiadają solidarnie. W razie spełnienia świadczenia przez jednego z nich, stosuje się art. 376 § 1 k.c.

(wyrok z dnia 12 września 2019 r., V CSK 283/18, M. Romańska, W. Katner, K. Weitz, OSNC-ZD 2021, nr A, poz. 7)

*

Jeżeli klauzula umownego prawa odstąpienia, na którą powołuje się strona, jest nieważna, sąd ocenia, czy oświadczenie woli strony o odstąpieniu od umowy jest skuteczne w świetle przepisów regulujących ustawowe prawo odstąpienia.

(wyrok z dnia 12 września 2019 r., V CSK 328/18, M. Romańska, W. Katner, K. Weitz, OSNC-ZD 2021, nr A, poz. 8)

*

1. Postępowanie zmierzające wpisu w rejestrze stowarzyszeń nazwy stowarzyszenia odróżniającej je od nazwy innego stowarzyszenia jest postępowaniem rejestrowym także wtedy, gdy między tymi stowarzyszeniami istnieje spór o używanie tej nazwy.

2. Od postanowienia w przedmiocie przymuszenia uczestnika – na podstawie art. 24 ust. 1 ustawy z dnia 20 sierpnia 1997 r. o Krajowym Rejestrze Sądowym (jedn. tekst: Dz.U. z 2019 r., poz. 1500 ze zm.) – do złożenia wniosku o zmianę wpisu dotyczącego nazwy stowarzyszenia oraz zmiany statutu dotyczącego tej nazwy w ten sposób, żeby odróżniała się ona od nazwy innego zarejestrowanego stowarzyszenia, skarga kasacyjna jest niedopuszczalna.

(postanowienie z dnia 12 września 2019 r., I CZ 70/19, W. Katner, M. Romańska, K. Weitz, OSNC-ZD 2021, nr A, poz. 9)

*

Naruszenie dóbr osobistych wielokrotnymi, powtarzającymi się wypowiedziami prasowymi uzasadnia zredagowanie przez sąd oświadczenia przewidzianego w art. 24 § 1 zdanie drugie k.c. w sposób ogólny, dostosowany do treści i wymowy tych wypowiedzi.

(postanowienie z dnia 10 października 2019 r., I CSK 507/18, W. Pawlak, M. Koba, K. Tyczka-Rote, OSNC-ZD 2021, nr A, poz. 10)

INFORMACJE

Z dniem 1 lutego 2021 r. został przeniesiony do Izby Cywilnej SSN Marcin Łochowski, orzekający dotychczas w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych.

Dane statystyczne – luty 2021 r.

Lp.	Rodzaj spraw	Ruch spraw											
		Pozostało do rozpoznania z okresu poprzedniego	Wpłynęło	Załatwiono									Pozostało do rozpoznania na okres następnny
				Załatwiono razem	Sposób załatwienia							załatwiono w inny sposób	
					odmówiono przyjęcia do rozpoznania	przyjęto do rozpoznania	oddalono	uchylono w całości lub w części i przekazano do ponownego rozpoznania	uchylono i rozstrzygnięto merytorycznie	podjęto uchwałę	uwzględniono skargę o stwierdzenie niezgodności orzeczenia z prawem		
1.	CSK	1161	277	178	92	39	–	–	–	–	–	47	1260
2.	CSKP	1191	42	51	–	–	22	21	2	–	–	6	1182
3.	CZP, w tym:	117	10	15	–	–	–	–	–	12	–	3	112
	art. 390 k.p.c.	103	9	15	–	–	–	–	–	12	–	3	97
	skład 7-miu	14	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	14
	pełny skład	–	1	–	–	–	–	–	–	–	–	–	1
4.	CZ	48	35	23	–	–	10	4	1	–	–	8	60
5.	CNP	56	12	17	7	–	–	–	–	–	–	10	51
6.	CNPP	8	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	8
7.	CA	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
8.	CN	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
9.	CO, w tym:	138	87	99	1	–	–	–	–	–	–	98	126
	art. 401–403 k.p.c.	4	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	4
	art. 44 ¹ , 45, 52 k.p.c.	134	87	99	1	–	–	–	–	–	–	98	122
10.	RAZEM	2719	463	383	100	39	32	25	3	12	–	172	2799

SPIS TREŚCI

	<i>str.</i>
Uchwały	3
Zagadnienia prawne przedstawione do rozstrzygnięcia	12
Glosy	33
Orzeczenia, które zostaną opublikowane w OSNC 2021 nr 4	51
Orzeczenia, które zostaną opublikowane w OSNC-ZD 2021 nr A	55
Informacje	58
Dane statystyczne	59